

Strategia terytorialna

Partnerstwo

**Sieć współpracy zarządzania
strategicznego gmin na rzecz
kompleksowego rozwoju
powiatu wałęckiego**

MIASTO I GMINA
CZŁOPA

GMINA I MIASTO
MIROSŁAWIEC

GMINA
TUCZNO

GMINA
WAŁCZ

GMINA MIEJSKA
WAŁCZ

POWIAT
WAŁECKI

Strategia terytorialna

Partnerstwo

**Sieć współpracy zarządzania
strategicznego gmin na rzecz
kompleksowego rozwoju
powiatu wałęckiego**

Strategia terytorialna

Partnerstwo: „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego”

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Joanna Kostecka, Mirosław Mękowski, Arkadiusz Niefiedowicz, Aneta Olszacka, Justyna Pietrzykowska, Paulina Samolczyk, Hanna Szynkaruk-Szpynda, Elżbieta Warszylewicz, Iwona Gońawska

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo ZMP w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategie terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Powiat Wałecki, Gmina Miejska Wałcz, Gmina Wałcz, Miasto i Gmina Człopa, Gmina Mirosławiec, Gmina i Miasto Tuczno

Skład Rady Partnerstwa

Bogdan Wankiewicz – Starosta Powiatu Wałeckiego – Przewodniczący Rady Partnerstwa

Maciej Żebrowski – Burmistrz Miasta Wałcza

Jan Matuszewski – Wójt Gminy Wałcz

Jerzy Bekker – Burmistrz Miasta Człopa – Miasto i Gmina Człopa

Piotr Pawlik – Burmistrz Miasta Mirosławiec – Gmina Mirosławiec

Krzysztof Mikołajczyk – Burmistrz Miasta Tuczno – Gmina i Miasto Tuczno

Zastępstwa:

- **Jolanta Wegner** – Wicestarosta Powiatu Wałeckiego – Zastępca Przewodniczącego Rady Partnerstwa

Skład Grupy Roboczej

- **Arkadiusz Szczerbo-Niefiedowicz** – Koordynator – Powiat Wałecki
- **Hanna Szykaruk-Szpynda** – Naczelnik Wydziału Inwestycji i Realizacji Projektów – Gmina Miejska Wałcz
- **Joanna Kostecka** – Inspektor ds. pozyskiwania funduszy zewnętrznych i rozliczeń inwestycji – Gmina Wiejska Wałcz
- **Paulina Samolczyk** – Inspektor ds. projektów – Miasto i Gmina Człopa
- **Aneta Olszacka** – Podinspektor ds. pozyskiwania środków zewnętrznych – Gmina Mirosławiec
- **Elżbieta Warszyłowicz** – Inspektor ds. UE i współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz promocji gminy – Miasto i Gmina Tuczno
- **Iwona Gośławska** – Powiat Wałecki

Zastępstwa:

- **Kamila Trojanowska** – Powiat Wałecki
- **Katarzyna Prażmo** – Inspektor ds. zamówień publicznych i funduszy pomocowych – Gmina Miejska Wałcz
- **Przemysław Maksymowicz** – Kierownik referatu ochrony środowiska, rolnictwa, planowania przestrzennego i gospodarki komunalnej – Gmina Wiejska Wałcz
- **Joanna Jastrzębowska** – Zastępca Burmistrza – Miasto i Gmina Człopa
- **Kamila Borowiec** – Kierownik referatu oświaty i polityki społecznej – Gmina Mirosławiec
- **Maciej Kubisz** – Informatyk – Gmina i Miasto Tuczno
- **Sebastian Trojanowski** – Dyrektor Biura „Stowarzyszenia na rzecz wsparcia rozwoju gmin powiatu wałeckiego”

Spis treści

1.	Synteza diagnozy i założenia do Strategii Terytorialnej	9
1.1.	Wprowadzenie	9
1.2.	Położenie i kluczowe informacje statystyczne dotyczące partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”	10
1.3.	Kluczowe wnioski z pogłębionej analizy statystycznej.....	17
1.4.	Podstawowe wnioski z ankietowych badań społecznych	22
1.5.	Podstawowe wnioski z analizy powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa wraz z określeniem wiodących funkcji na obszarze	23
1.6.	Kluczowe potencjały, bariery i potrzeby rozwojowe obszaru partnerstwa zidentyfikowane w procesie diagnostycznym.....	30
1.6.1.	Potencjał obszaru Partnerstwa	30
1.6.2.	Bariery, problemy, deficyty obszaru Partnerstwa.....	32
1.7.	Kluczowe determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa oraz wyzwania i kierunki strategicznej interwencji i współpracy	34
2.	Misja i cele strategiczne Partnerstwa	36
2.1.	Misja Partnerstwa	36
2.2.	Cele strategiczne	37
3.	Lista przedsięwzięć priorytetowych.....	43
3.1.	Cele przedsięwzięć priorytetowych i warunkowych	43
3.2.	Lista przedsięwzięć priorytetowych	45
3.3.	Projekty uzupełniające oraz przedsięwzięcia warunkowe	51
4.	Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	59
4.1.	Stowarzyszenie jako forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego związku ZIT	59
4.2.	Stowarzyszenie a realizacja Strategii terytorialnej ZIT	63
5.	System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii	66
5.1.	Wskaźniki realizacji strategii	66
5.2.	Monitorowanie procesu wdrażania strategii	82
5.3.	Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych	86

6.	Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.....	88
6.1.	Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	90
6.2.	Partycypacja społeczna na etapie realizacji i oceny jej efektów.....	93
7.	Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych przedsięwzięć priorytetowych	96
	Spis rysunków.....	97
	Spis tabel	98

1.1. Wprowadzenie

Samorząd terytorialny będąc gospodarzem swojej „małej ojczyzny”, ponosi odpowiedzialność za jej rozwój gospodarczy i społeczny, standard życia społeczności, ład przestrzenny i zagospodarowanie terenu, ochronę środowiska naturalnego, edukację i opiekę nad dziećmi, pomoc społeczną i wiele innych przypisanych mu prawem zagadnień i obszarów działania.

Realizując strategię rozwoju, polityki sektorowe, programy i projekty, samorządy pozostawać muszą nieustannie uważnymi na zjawiska i trendy, które niosą bardzo często zagrożenia mogące obniżyć poziom życia lokalnych społeczności, zmiany które będąc marginalnymi lub ignorowanymi zjawiskami mogą zagrozić ich rozwojowi i przyszłości.

Szczególną grupą samorządów są te, które leżąc w obszarze rolniczym, zagrożone są marginalizacją społeczno-gospodarczą, będącą skutkiem procesów depopulacji, których tempo rozwoju jest niższe niż wzrost potencjału innych samorządów, a kurczące się zasoby finansowe ograniczają możliwości skutecznego przeciwdziałania tym procesom.

Pilotażowy program **Centrum Wsparcia Doradczego** realizowany przez **Związek Miast Polskich** na zlecenie **Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej** ma wspierać samorządy lokalne położone w obszarach problemowych¹ zagrożone marginalizacją, które wspólnie z innymi samorządami w tworzonych strategiach rozwojowych, we wspólnie realizowanych projektach i działaniach partnerskich dostrzegają szansę przyspieszenia swojego rozwoju.

Strategia terytorialna powstałego 16 września 2020 r. partnerstwa noszącego nazwę: **„Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju Powiatu Waleckiego”** określa kluczowe dla obszaru partnerstwa wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego, wynikające ze zdiagnozowanych i przedstawionych w „Raporcie diagnostycznym – Portret partnerstwa: Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz

¹ „Aktualizacji delimitacji obszarów problemowych w Polsce na 2018 rok”.
(P. Śleszyński z zespołem. Warszawa, 13 grudnia 2019 r.)

kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”², istniejących uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, środowiskowych i infrastrukturalnych. Jest wyrazem wspólnej polityki gmin i powiatów partnerskich do roku 2030, jest również pierwszym tego typu dokumentem, opracowanym wspólnie przez 5 gmin powiatu i powiat wałecki, chociaż współpraca tych samorządów ma już znaczącą historię. Diagnoza i strategia powstawały w oparciu o ekspercko-partycypacyjny model pracy, co pozwoliło na włączenie w ich przygotowanie wielu interesariuszy z bardzo różnych środowisk.

Niniejsza strategia jest wynikiem wyboru kluczowych kierunków rozwoju i interwencji dla wyzwań określonych w diagnozie, których ustalenie pozwoliło na zdefiniowanie misji i celów partnerstwa oraz wskazanie najważniejszych projektów strategicznych. Strategia zawiera zintegrowane, syntetyczne dane i wnioski z przeprowadzonego procesu diagnostycznego.

Uporządkowane w zgodzie z następstwem procesowym tabele i grafiki ilustrują każdy z etapów prac nad strategią, prowadząc do projektów strategicznych, rozdziałów opisujących wdrażanie, zarządzanie i monitorowanie strategią, źródła jej finansowania oraz udział społeczności lokalnej na każdym etapie jej przygotowania i wdrażania.

1.2. Położenie i kluczowe informacje statystyczne dotyczące partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

W najbardziej na południowy–wschód wysuniętym krańcu województwa zachodniopomorskiego korzystając z wcześniejszych doświadczeń współpracy, powstało partnerstwo obejmujące całą niemal przestrzeń tej zachodniopomorskiej rubieży – określone granicami powiatu wałeckiego, obejmujące powiat i 5 gmin tego powiatu, partnerstwo „**Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego**”.

² Raport diagnostyczny został przyjęty przez Radę Partnerstwa w dniu 31 marca 2021 roku oraz ponownie po okresie 30 dni konsultacji społecznych w dn. 30.04.2021 r.

W skład Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”³ wchodzi:

- **Powiat Wałecki**
- **Gmina Miejska Wałcz**
- **Gmina Wiejska Wałcz**
- **Miasto i Gmina Człopa**
- **Gmina Mirosławiec**
- **Gmina Tuczo**

Mapa ukazującą obszar Partnerstwa (ryc. 1), obrazuje jego zwartą przestrzeń i graniczne położenie. Południowa i wschodnia granica gmin i powiatu należących do Partnerstwa jest zarazem częścią granicy województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego. Natomiast część zachodniej granicy obszaru Partnerstwa jest częścią granicy województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego.

Obszar Partnerstwa od ośrodków wojewódzkich dzieli⁴: od **Gorzowa Wielkopolskiego** - 109 kilometrów, od **Bydgoszczy** – 113, od **Poznania** – 130, od **Szczecina** stolicy województwa – **144 kilometry**. Zatem nie bez znaczenia pozostaje fakt, że od dużego regionalnego ośrodka miejskiego, położonego w sąsiednim województwie – **Piły** – dzieli **Wałcz** odległość **25 kilometrów**.

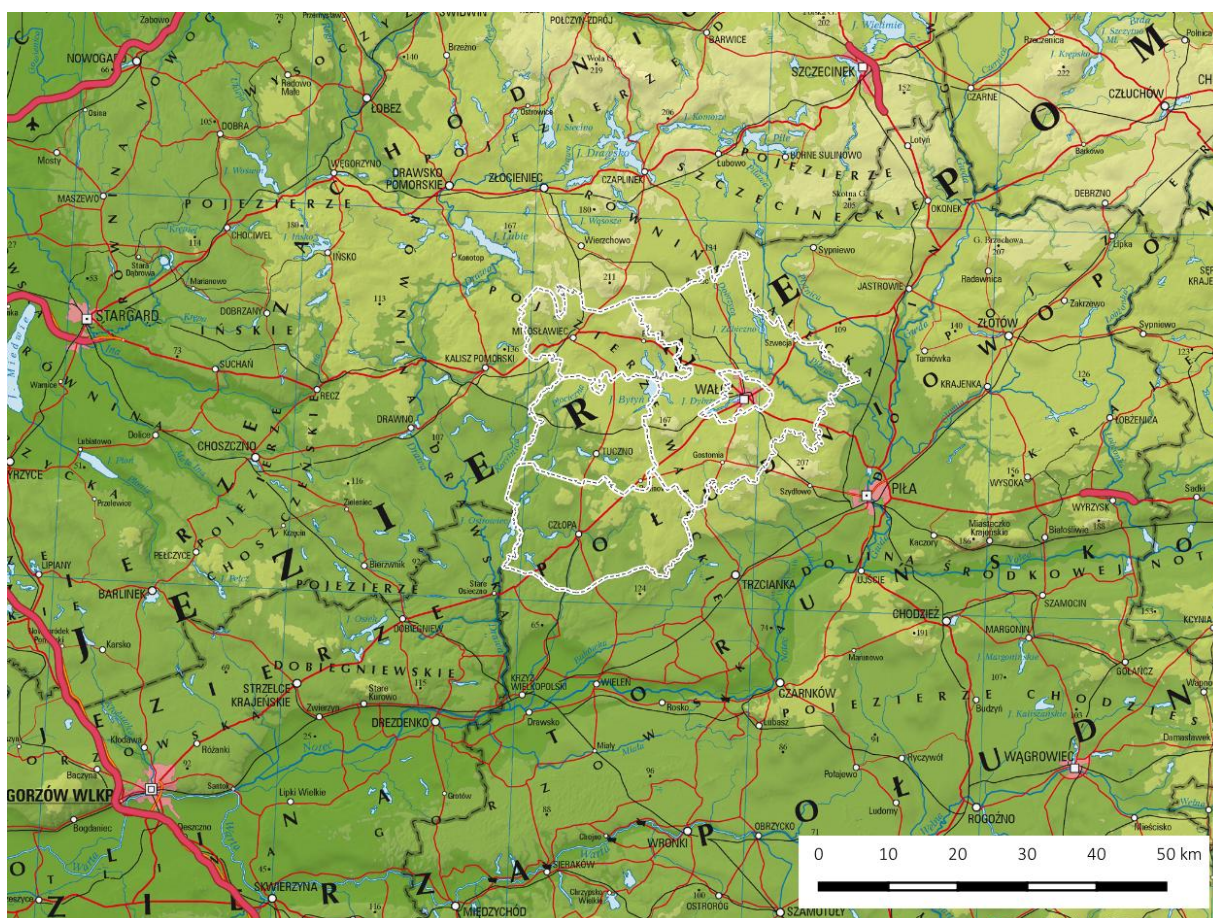
Cechą charakterystyczną obszaru Partnerstwa jest jego struktura administracyjna i osiedleńcza. W obszarze Partnerstwa położone są 4 ośrodki miejskie. Trzy z nich są centrami gmin miejsko-wiejskich (**Człopa, Mirosławiec, Tuczo**). Czwarty: **Wałcz** jest samodzielną jednostką samorządu – gminą miejską, będąc zarazem siedzibą dla odrębnej gminy wiejskiej otaczającej miasto. Wszystkie te gminy należą do powiatu wałeckiego, który jest również członkiem Partnerstwa.

Wśród partnerów gminą o największej powierzchni – największą także w skali Polski gminą wiejską – jest **Gmina Wiejska Wałcz**. Jest ona także gminą, poza miastem Wałcz, którą zamieszkuje największa liczba mieszkańców – mieszka tu **12.154** osób, co stanowi **24,1%** mieszkańców obszaru Partnerstwa.

³ Nazwą Partnerstwa, pisanego wielką literą, nazywać będziemy wyłącznie partnerstwo „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”.

⁴ Odległość określona liczbą kilometrów pokonywanych drogami od Wałcza do miasta wojewódzkiego.

Ryc. 1. Położenie obszaru Partnerstwa

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUGiK oraz GDDKiA

Centrum administracyjnym obszaru Partnerstwa jest **Gmina Miejska Wałcz**.

Mieszczą się tu siedziby i urzędy trzech, spośród sześciu uczestników Partnerstwa: miasta Wałcz, gminy wiejskiej Wałcz i powiatu wałeckiego. Wałcz jest najliczniej zamieszkivany obszarem, mieszka tu niemal połowa populacji Partnerstwa – **23.780** osób, co stanowi **47,2%** ogółu mieszkańców obszaru Partnerstwa.

Drugim co do wielkości miastem Partnerstwa jest **Mirosławiec**, siedziba gminy miejsko-wiejskiej. Podobne do siebie liczbą mieszkańców, nieco mniej licznie zamieszkałe niż gmina Mirosławiec, są pozostałe dwie gminy miejsko-wiejskie Partnerstwa. Tym, co je różni jest wielkość ich ośrodków miejskich, ale przy podobnej liczbie mieszkańców tych gmin, większa o 100,45 km² powierzchnia gminy **Człopa** sprawia, że gęstość zaludnienia na obszarze wiejskim w tej gminie wynosi **7,1 mieszkańców na km²**. Szczegółowe dane dotyczące powierzchni, liczby mieszkańców i gęstości zaludnienia zawiera tabela nr 1.

Tabela 1. Powierzchnia, liczba mieszkańców i gęstość zaludnienia gmin wchodzących w skład Partnerstwa⁵

Nazwa gminy	Powierzchnia gminy w km ²		Liczba mieszkańców		Gęstość zaludnienia na km ²
Wałcz gmina miejska	38,17		23.780		623
Wałcz gmina wiejska	574,91		12.154		21,1
Człopa	349,05		4.611		13,2
Człopa obszar miasta		6,27		2.176	347
Człopa obszar wiejski		342,78		2.435	7,1
Mirosławiec	203,35		5.329		26,2
Mirosławiec obszar miasta		2,41		3.009	1.248,5
Mirosławiec obszar wiejski		200,94		2.320	11,5
Tuczno	249,50		4.514		18,1
Tuczno obszar miasta		9,21		1.794	194,8
Tuczno obszar wiejski		240,29		2.720	11,3
Partnerstwo	1.414,98		50.388		35,6

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie GUS-BDL 2022.

Struktura osiedleńcza sprawia, że w położonym w przeważającej części na obszarach rolnych i leśnych Partnerstwie, udział **mieszkańców obszarów miejskich** w ogólnej liczbie mieszkańców Partnerstwa wynosi **61,04%**, gdy dla województwa zachodniopomorskiego wynosi on 68,08%, lecz z uwagi na powierzchnię gmin Partnerstwa **gęstość zaludnienia obszarów wiejskich wynosi zaledwie 14,44 osoby na km²**.

Sieć dróg krajowych i wojewódzkich tworzy zasadnicze powiązania komunikacyjne pomiędzy gminami Partnerstwa. Ponieważ **Gmina Wiejska Wałcz** otacza miasto – pozostałe gminy Partnerstwa nie graniczą bezpośrednio ze swoim „centrum”, lecz położone są na zachód od niego. Układ drogowy dobrze komunikuje ośrodki gminne

⁵ Aktualizacja danych liczbowych dotyczących liczby ludności i gęstości zaludnienia. Od 2020 roku bazą wyjściową bilansu stanu i struktury ludności są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 (GUS_BDL).

bezpośrednio z Wałczem, pozwala również na sprawne przemieszczanie się pomiędzy ośrodkami gminnymi bez konieczności pokonywania dróg miejskich Wałcza. Dostrzec jednak musimy **znaczne odległości** pomiędzy ośrodkami gminnymi oraz pomiędzy wsiami i siedliskami a poszczególnymi miastami gminnymi Partnerstwa. Bez wątpienia mają one negatywny wpływ na organizację i koszty transportu publicznego.

Ze wschodu na zachód północną część obszaru Partnerstwa przecina **droga krajowa nr 10 (DK10)**. Poza funkcją tranzytową, pełni ona rolę drogi łączącej gminę Mirosławiec oraz przyległe tereny gminy Wałcz z miastem Wałczem. Jej znaczne obciążenie ruchem ciężkich pojazdów drogowych nie jest korzystne dla ruchu lokalnego.

Drugą równie ważną dla Partnerstwa drogą jest przebiegająca z południowego – zachodu ku północnemu – wschodowi **droga krajowa nr 22 (DK22)**. Łączy ona gminę Człopa oraz południowe i północne obszary gminy wiejskiej Wałcz z miastem Wałcz. Drogi krajowe: **DK10 i DK22** spotykają się w Wałczu, którego rola centrum obszaru Partnerstwa wzmacniana jest funkcją regionalnego węzła drogowego. Tę rolę Wałcza dopełniają spotykające się tu drogi wojewódzkie: **DW178** oraz **DW163**.

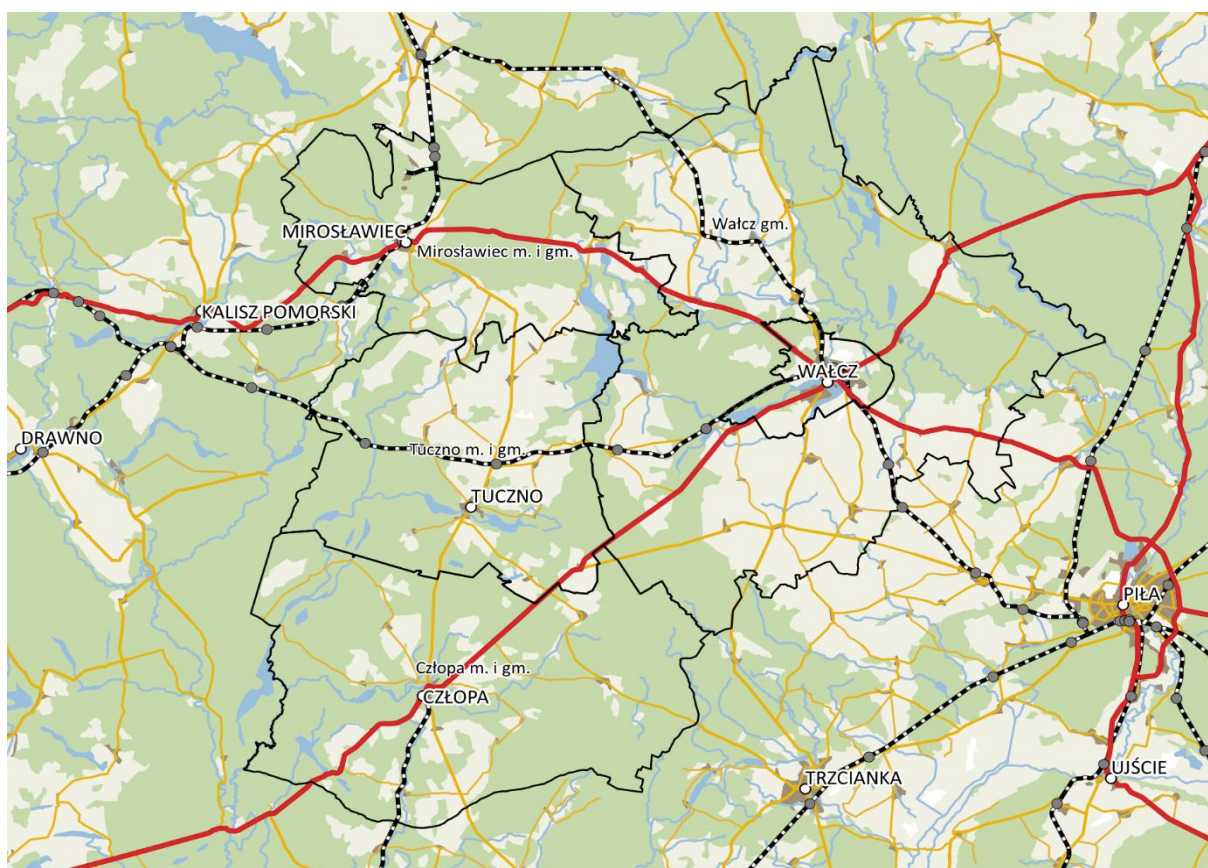
Trzecią ważną drogą obszaru Partnerstwa jest przebiegająca niemal z południa na północ **droga wojewódzka nr 177 (DW177)**. Łączy ona najkrótszym szlakiem trzy ośrodki gminne: Mirosławiec, Tuczo i Człopę.

W grudniu 2020 roku oddana została do użytku **obwodnica Wałcza** w ciągu nr 10. Dwujezdniowa droga ekspresowa o długości 17,8 km wyprowadziła z miasta ruch tranzytowy, w tym ponad 3 tys. ciężarówek, które każdej doby przejeżdżało przez samo centrum Wałcza. Mapa na ryc. 2 nie ujmuje tej istotnej dla rozdzielenia ruchu tranzytowego i lokalnego zmiany.

Sieć transportową obszaru Partnerstwa prezentowaną na ryc.2, uzupełnia jedna czynna linia kolejowa. Największym **regionalnym węzłem kolejowym** położonym w pobliżu Partnerstwa jest **Piła**. Tu spotyka się 6 linii kolejowych, z których jedna przebiega przez obszar Partnerstwa. Jest to linia **nr 403**, biegnąca z Piły przez Wałcz do Ulikowa (kierunek Szczecin).

Dla komunikacji wewnętrznej w obrębie Partnerstwa linia ta posiada pewne znaczenie, łączy bowiem kilka miejscowości, w których zlokalizowano przystanki kolejowe. Z **dworca w Wałczu** można dojechać do: **Strączna, Rutwicy, Tuczo Krajeńskiego, Jeziorek Wałeckich i Krępy Krajeńskiej**. Jadąc w stronę Piły można dotrzeć do **Dobina Wałeckiego**. Podróż z **Tuczo do Piły** trwa ok. 54 minut.

Ryc. 2. Szkielet układu komunikacyjnego obszaru Partnerstwa

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUGiK oraz GDDKiA

W wielu **klasyfikacjach polskich gmin**, z reguły przygotowywanych na potrzeby planowania przestrzennego i strategii rozwoju kraju, gminy należące do Partnerstwa są klasyfikowane jako gminy o odmiennych dominujących funkcjach. Także w „Klasyfikacji funkcjonalnej gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego”⁶ Śleszyńskiego i Komornickiego dostrzeżone zostało to zróżnicowanie funkcjonalne gmin Partnerstwa. W tym opracowaniu **gmina wiejska Wałcz** jest określana jako gmina o **umiarkowanie rozwiniętej funkcji rolniczej**. Jako gmina o **ekstensywnym zagospodarowaniu z dominującymi funkcjami leśnymi i ochrony przyrody** dostrzegana jest gmina **Człopa**. Gminy **Mirosławiec** i **Tuczno** należą do kategorii gmin o **innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych**. **Gmina Miejska Wałcz** w tej klasyfikacji definiowana jest jako **ośrodek miejski wielofunkcyjny**.

⁶ P. Śleszyński i T. Komornicki „Przegląd Geograficzny” 2016, 88, 4, s. 469-488
Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, IGiPP, PAN.

Potwierdzają to także dane, pochodzące z GUS-BDL dotyczące udziału powierzchni użytków rolnych, lasów i terenów zurbanizowanych w powierzchni każdej z gmin zaprezentowane w tabeli nr 2.

Wynika z nich, że w żadnej z gmin Partnerstwa powierzchnia użytków rolnych nie przekracza poziomu 50% powierzchni gminy. Największą część gminy użytkowaną rolniczo posiada gmina **wiejska Wałcz**, udział użytków rolnych wynosi **43,47%** powierzchni ogółem tej gminy. Jest to wielkość znacząca, choć jeszcze większą część gminy, stanowiąca **49,53%** jej powierzchni, stanowią lasy i zadrzewienia. W wartościach nominalnych obszar rolniczy gminy **wiejskiej Wałcz** stanowi **51,11%** powierzchni rolniczych całego Partnerstwa. Grunty leśne posiadają największe udziały w powierzchniach gmin: **Człopa – 73,53%, Mirosławca – 63,84% i Tuczn – 50,81%**. Największe swym obszarem tereny leśne znajdują się w gminie **wiejskiej Wałcz – 28.480** ha oraz w gminie **Człopa – 25.669** ha.

O znaczącej wielkości powierzchni **miasta Wałcza** świadczy wielkość obszaru zabudowanego i zurbanizowanego, którego powierzchnia wynosi **866** ha.

Obszary rolnicze są niezwykle ważne dla Partnerstwa, ale to nie one, a tereny leśne są najbardziej charakterystycznym elementem przestrzeni Partnerstwa.

Tabela 2. Struktura użytkowania powierzchni gmin obszaru Partnerstwa w ha ⁷

Nazwa gminy	Pow. ogółem gminy	Użytki rolne	Użytki rolne jako % pow. gminy	Grunty leśne oraz zadrzewione	Grunty leśne jako % pow. gminy	Grunty pod wodami	Grunty pod wodami jako % pow. gminy	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Grunty zabudowane i zurbanizowane jako % pow. gminy
Wałcz gmina miejska	3 817	1 535	40,21%	825	21,61%	422	11,05 %	866	22,69%
Człopa	34 905	7 146	20,47%	25 669	73,53%	925	2,65%	519	1,48%
Mirosławiec	20 335	5 378	26,44%	12 983	63,84%	643	3,16%	839	4,13%
Tuczno	24 950	9 841	39,44%	12 679	50,81%	1 279	5,13%	528	2,12%
Wałcz gmina wiejska	57 491	24 990	43,47%	28 480	49,53%	1 596	2,77%	1 418	2,47%
Partnerstwo	141 498	48 890	34,55%	80 636	56,99%	4 865	3,44%	4 170	2,95%

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS-BDL

⁷ Dane pochodzą z GUS-BDL z 2014 roku – ostatniego roku agregowania danych do poziomu gminy.

Na obszarze Partnerstwa odsetek lasów w powierzchni ogółem gmin wynosi **56,99%** i jest prawie dwukrotnie większy od średniej krajowej. Jednak o rzeczywistym wykorzystaniu tego bezcennego zasobu nie stanowią wyłącznie arealy przestrzeni leśnych, lecz również ich rodzaj, możliwość gospodarczego wykorzystania i prawna ochrona.

Istotną informacją, pozwalającą spojrzeć na obszar Partnerstwa z tej perspektywy, będzie zatem konstatacja dotycząca liczby, rodzajów i wielkości obszarów ochrony przyrody znajdujących się w jego przestrzeni. **Powierzchnia obszarów ochrony przyrody** na terenie Partnerstwa obejmuje **53%** powierzchni całego Partnerstwa.

Wartość wskaźnika wynosi od **78%** dla **gminy Człopa** do **42%** dla **gminy Mirosławiec**. Największe przestrzenie chronione przyrodniczo odnajdziemy w gminach: **Wałcz – 28.096** ha i **Człopa – 27.171** ha. Dla gminy **wiejskiej Wałcz** jest to jednak **49%** powierzchni gminy, dla gminy **Człopa** nieco mniejszy areal obszarów chronionych skutkuje **78%** udziałem tych obszarów w przestrzeni gminy. Dla wszystkich gmin Partnerstwa obszary prawnej ochrony przyrody są istotnym komponentem i trwałym punktem odniesienia podczas podejmowanych działań planistycznych, inwestycyjnych, czy podczas dyskusji o strategiach rozwoju.

1.3. Kluczowe wnioski z pogłębionej analizy statystycznej

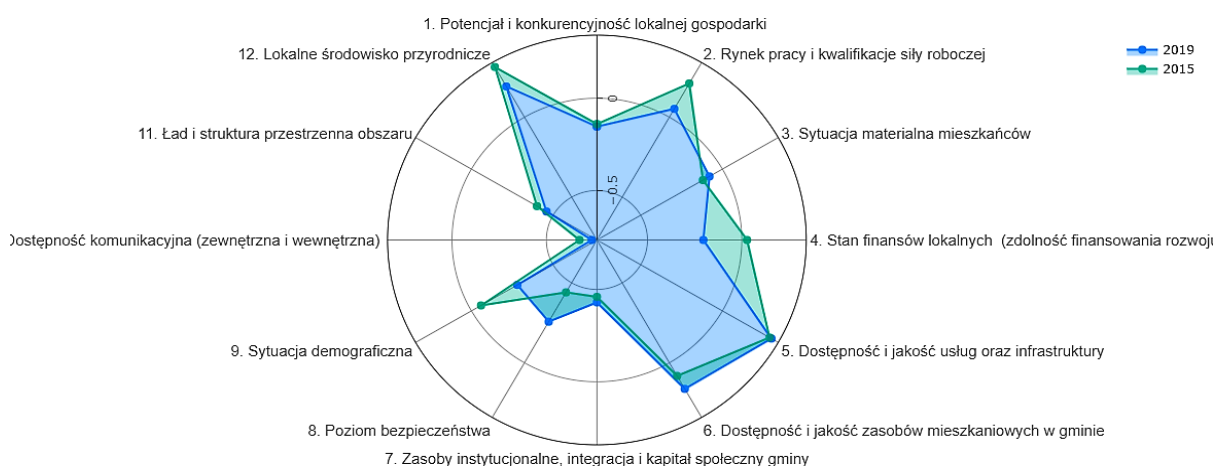
Przeprowadzona analiza obszarów odpowiedzialnych za nieco wolniejszy rozwój Partnerstwa, wolniejszy niż średni poziom rozwoju, wskazuje głównie na 6 obszarów problemowych, które określono w tabeli nr 3 oraz zobrazowano na ryc. 3.

Tabela 3. Partnerstwo – obszary problemowe w wymiarach

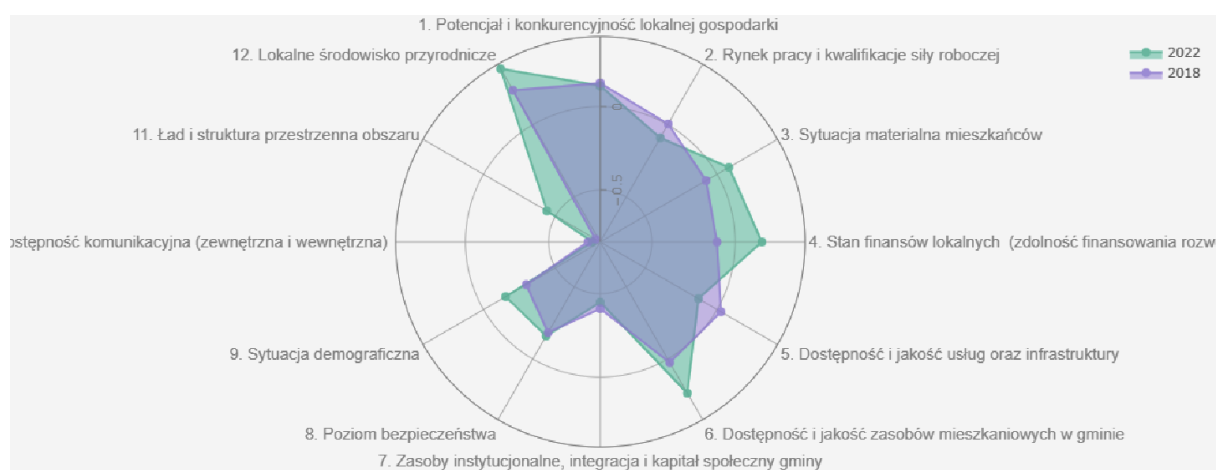
Wymiary analizy	Partnerstwo - obszary problemowe w wymiarach
Wymiar gospodarczy	Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej – obszar 2
	Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) – obszar 4
Wymiar społeczny	Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy – obszar 7
	Sytuacja demograficzna – obszar 9
Wymiar środowiskowy	Ład i struktura przestrzenna obszaru - 11
	Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) – obszar 10

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie portalu: <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Ryc. 3. Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa – obszary rozwoju w wymiarze społeczno-ekonomicznym – porównanie roku 2019 do 2015 oraz roku 2022 do 2018

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie portalu: <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie portalu: <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Wskazane wyżej obszary problemowe zostały poddane pogłębionej analizie, z której wynikają następujące wnioski:

- Cztery spośród pięciu gmin Partnerstwa zostały wskazane w dokumencie „Delimitacja obszarów strategicznej interwencji państwa: obszarów wzrostu i obszarów problemowych (...)”⁸, jako gminy obszarów problemowych wskazane**

⁸ P. Śleszyński i inni, „Delimitacja obszarów strategicznej interwencji państwa: obszarów wzrostu i obszarów problemowych według metodologii z 2016 r. w zakresie społecznych i ekonomicznych obszarów problemowych. Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych na 2018 rok”. Opracowano dla potrzeb

zostały należące do Partnerstwa gminy wiejskie i miejsko-wiejskie:

- **Wałcz i Mirosławiec** – obszary z problemami o charakterze **społecznym**,
- **Tuczno i Człopa** – obszary z problemami o charakterze **ekonomicznym**.

Gminą, która została wymieniona w innym dokumencie⁹, jako **miasto obniżającego się potencjału** jest **Gmina Miejska Wałcz**.

2. Gminy obszaru Partnerstwa stoją przed wyzwaniem sprostania **zmianom demograficznym**, które od kilku lat znacząco wpływają na rozwój gospodarczy i społeczny Partnerstwa. **Spadek liczby mieszkańców, zmiana struktury wiekowej** społeczności Partnerstwa, **migracja młodych i aktywnych** osób poza obszar Partnerstwa, to procesy coraz bardziej determinujące przyszłość obszaru. Ich wynikiem będą rosnące koszty utrzymania częściowo tylko wykorzystywanych budynków użyteczności publicznej, rosnące koszty usług komunalnych i społecznych. Rosnąć będą także koszty transportu zbiorowego, które zwiększać będą, przy starzejącym się społeczeństwie, wykluczenie komunikacyjne, a obniżać jakość życia. Narastać będą problemy niewielkich, wyludniających się wsi, oddalonych od centrów gmin. Rosnąć będzie zakres oraz znaczenie usług społecznych i komunalnych świadczonych przez gminy, wspieranych i współorganizowanych przez Partnerstwo, których samodzielne organizowanie i finansowanie przez gminy będzie utrudnione. Zwiększy się rola sprawnego, opartego na innowacyjnych technologiach informatycznych, zarządzania usługami społecznymi i komunalnymi.

3. **Liczba osób w wieku produkcyjnym** zamieszkujących obszar Partnerstwa począwszy od roku 2010 systematycznie **maleje**. W chwiejnej równowadze pozostaje **liczba osób zatrudnionych** w gminach obszaru Partnerstwa. W poszczególnych gminach zmiany te przebiegają z różną dynamiką. Trwałą tendencją jest zmniejszająca się liczba osób zatrudnionych w gminie Wałcz. Zmienna w kolejnych latach, lecz w dłuższej 8 letniej perspektywie, także zmniejszająca się jest liczba osób zatrudnionych w gminach Mirosławiec, Tuczno i miasto Wałcz. Bardzo podobnie wzrastała i **spadała liczba podatników podatku PIT**, która systematycznie rosła do roku 2018, w roku 2019 spadła do poziomu bliskiego 2016 roku. Zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym już ogranicza rozwój gospodarczy obszaru oparty o podaż siły roboczej. W konsekwencji spadnie również wielkość dochodów opodatkowanych podatkiem PIT i wielkość podatków

programowania kolejnej perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Warszawa, 2019 r.

⁹ P. Śleszyński „Aktualizacja delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy)”. Warszawa, 2019 r.

odprowadzanych do budżetów samorządów.

W roku 2020 przedsiębiorcy działający na obszarze gmin Partnerstwa zgłosili do zatrudnienia prawie czterokrotnie więcej **pracowników cudzoziemskich** niż w roku 2019. W roku 2019 było ich 313 w roku 2020 liczba oświadczeń o zatrudnieniu obcokrajowców dotyczyła 1.249 osób. Przedsiębiorcy poszukują zatem pracowników spoza lokalnej społeczności, co zapewne będzie rodziło problemy społeczne, ale może stać się szansą dla rozwoju obszaru Partnerstwa.

4. Wskaźnik określający **liczbę osób pracujących na 1000 mieszkańców** wskazuje na rosnącą aktywność zawodową osób zamieszkujących Partnerstwo. Jednak wartość tego wskaźnika tylko w **mieście Wałczu** zbliża się do **średniej dla Polski**. W **Mirosławcu i Tucznie** pozostają one w przedziale **60% – 70%** średniej krajowej, a gmina **Wałczu i Człopie** są jeszcze niższymi.

Dane zgromadzone w bazach ZUS i KRUS pozwalają określić strukturę zatrudnienia obszaru Partnerstwa. Wg danych za 2019 rok: **20% osób pracujących** w obszarze Partnerstwa, to pracownicy **administracji publicznej i obrony narodowej**; kolejne **18% pracowników, to pracownicy przetwórstwa przemysłowego**; w **handlu i usługach napraw samochodów pracuje 14%** pracowników; po 8% pracowników zatrudniają instytucje **edukacji i zdrowia**; 6% pracowników zatrudnionych jest w **budownictwie**; **5% w rolnictwie i leśnictwie**, pozostałe osoby, to pracownicy różnorodnych dziedzin usług, z czego odnotować należy, że 4%, to pracownicy transportu, natomiast **3%, to pracownicy zajmujący się zakwaterowaniem i gastronomią**.

Według danych zgromadzonych przez KRUS w obszarze Partnerstwa mieszka **810 osób będących rolnikami**, którzy są ubezpieczeni lub współubezpieczeni w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

5. Wartości **wskaźnika bezrobocia w 2019 roku** wahały się w gminach Partnerstwa od 7,4% w mieście Wałczu, 8,9% w Tucznie, 9,9% w gminie Wałcz, do 10,1% w Mirosławcu, 10,5% w Człopie. Do grudnia **2022 roku** liczba osób bezrobotnych **zwiększyła się** do 556 osób w mieście Wałczu (przy 8.466 osobach pracujących), **spadła** do 122 osób w gminie Człopa (przy 1.505 pracujących), spadła do 141 osób w gminie Mirosławiec (przy 1.857 pracujących), spadła do 103 osób w gminie Tuczo (przy 1.468 pracujących) oraz spadła do 364 osób w gminie Wałcz (przy 4.309 pracujących). Łącznie w gminach Partnerstwa liczba osób bez pracy zmniejszyła się w tym czasie o 65 osób.

W 2019 roku znaczący procent podatników, mieszkańców gmin Partnerstwa, uzyskiwało **dochód ze źródeł zagranicznych**: w gminie Człopa było to - 4,3%, w gminie Mirosławiec – 3,2%, w gminie Tuczo – 2,9%, w gmina Wałcz – 2,8%, w mieście Wałcz – 2,3%. Lokalny rynek pracy nie umożliwia zatem podejmowania pracy w obszarze Partnerstwa. Skłania do podejmowania decyzji migracyjnych,

których powodem jest brak pracy, niesatysfakcjonujące wynagrodzenia i warunki pracy (dojazdy do pracy poza gminą) oraz brak miejsc pracy dla kobiet.

Bezrobotnych kobiet jest ponad dwukrotnie więcej niż mężczyzn.

6. Gminy obszaru Partnerstwa nie posiadając zbyt wielkich możliwości generowania znaczących środków inwestycyjnych we własnych budżetach, dobrze wykorzystały możliwości finansowania rozwoju i infrastruktury ze źródeł UE i innych źródeł zewnętrznych. Budżety gmin zadłużyły się przy tym w stopniu, który z jednej strony pozwalał na **bezpieczną obsługę zadłużenia**, z drugiej nie zagrażał finansowaniu rozwoju (nowych inwestycji) wyłącznie ze środków dochodów własnych w budżetach gmin. Uwagi nie dotyczą gminy Wałcz, która nie posiadała w 2019 roku zadłużenia.

7. **Aktywność gospodarcza** w obszarze Partnerstwa warunkowana jest kilkoma czynnikami istotnie wpływającymi na jej dynamikę. Procesy **demograficzne** (migracja młodych mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, depopulacja), znaczący udział szeroko rozumianego sektora usług oraz rolnictwa, gospodarstw rolnych i osób zatrudnionych w rolnictwie w strukturze gospodarczej obszaru, skoncentrowana w mieście Wałczu struktura podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w obszarze przetwórstwa przemysłowego i budownictwa, która w połączeniu z dużymi odległościami podnosi koszty pracy i czyni obszar Partnerstwa mniej funkcjonalnym. Atrakcyjne miejsca pracy najemnej zlokalizowane są poza obszarem Partnerstwa. **Infrastruktura drogowa i osobowy transport publiczny** nie odpowiadają potrzebom komunikacyjnym, hamując rozwój gospodarczy obszaru Partnerstwa. W okresie od 2009 do 2019 w każdej grupie wielkości podmiotów gospodarczych ich **liczba się zmniejszyła znacząco** lub co najwyżej pozostała na tym samym poziomie.

8. Problemem obszaru Partnerstwa są ograniczone **zasoby mieszkaniowe**. Ograniczony dostęp do nich może być jedną z przyczyn migracji osób poza ten obszar. Podobnie niewielka ilość nowych mieszkań komunalnych i czynszowych mogących może być jedną z przyczyn małej siły przyciągania osób spoza partnerskich gmin do osiedlania się na terenach Partnerstwa. Widziana z tej perspektywy **atrakcyjność osiedleńcza** obszaru Partnerstwa oceniana poprzez wartości wskaźnika liczby nowych mieszkań i mieszkańców w najbardziej twórczym i aktywnym wieku jest bardzo niska.

9. Jakość **środowiska naturalnego**, dostrzegana i doceniana przez mieszkańców nie zawsze znajduje adekwatne odzwierciedlenie w danych statystycznych. Te dostrzegają choćby problemy **niskiej emisji**, z którą borykają się większe miejscowości Partnerstwa. Mieszkańcy dostrzegają pełnię walorów i potencjału czystego środowiska

naturalnego, obejmującego rozliczne jeziora, rzeki i lasy. Potencjału, który z infrastrukturą turystyczną tworzyć może ofertę turystyczną i rekreacyjną. Tu jednak dane statystyczne dotyczące liczby obiektów turystycznych, turystów i noclegów przypominają, że walory środowiska nie przekładają się na policzalne korzyści. Nie zamieniają się na dochody budżetowe samorządów lub w znaczącą wielkość zatrudnienia w **sektorze usług noclegowych i gastronomicznych**. Nie widać także istotnej aktywności gospodarczej mieszkańców i samorządów gmin obszaru Partnerstwa, które wspólnie się inspirując, kreują nowe rozwiązania, projektują nowe obiekty i atrakcyjną infrastrukturę turystyczną.

1.4. Podstawowe wnioski z ankietowych badań społecznych¹⁰

Ankiety dostępne on-line kierowane były do trzech różnych grup respondentów. Obok wielu szczegółowych, istotnych dla badanej grupy pytań, które nie pozwalały, aby odpowiedzi na nie porównywać, znalazły się w ankietach także pytania o podobnej lub identycznej treści, które odnosiły się do kwestii potencjałów i deficytów obszaru Partnerstwa. Dzięki temu można było zestawiać te odpowiedzi w 25 wspólnych kategoriach związanych z obszarem Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju Powiatu Wałeckiego”. Pytania ankietowe badały szeroki aspekt związków mieszkańców z obszarem Partnerstwa. Odnosiły się do spraw związanych z codzienną egzystencją, sięgały także po kwestie natury emocjonalnych i kulturowych relacji.

Największy odsetek pozytywnych opinii wszystkich 3 grup, definiowanych jako **potencjały Partnerstwa**, zyskały te kategorie, które zostały osadzone w sferze emocji **rodzinnych i przyjacielskich związków, lokalnego patriotyzmu i dziedzictwa historycznego**.

Wśród kategorii ocenionych przez respondentów jako **potencjały**, równie często pozytywnie dostrzegano, wykraczające poza krąg związków międzyludzkich i pamięci historycznej, kwestie:

- **jakości i czystości środowiska naturalnego,**
- **estetyki otoczenia i jakości przestrzeni publicznych,**
- **atrakcyjności turystycznej: przyrodniczej i kulturowej.**

¹⁰ Badania ankietowe przeprowadzono w grudniu 2020 i styczniu-lutym 2021.

Badania uczniów, mieszkańców i liderów zostały przeprowadzone dla całego Partnerstwa. Objęły 300 uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych mieszkających na obszarze Partnerstwa, 2.567 aktywnych internautów- mieszkańców gmin obszaru partnerstwa oraz 75 liderów z 4 kategorii liderów lokalnych. Badania ankietowe realizowane były w formule on-line.

Wśród obszarów, które **nie zostały ocenione jednoznacznie**, gdy liderzy i niekiedy mieszkańcy widzieli w nich potencjały, które młodzież postrzegała jako deficyty, odnajdziemy m.in.:

- **oferę oraz infrastrukturę sportową,**
- **działania i jakość pracy samorządu lokalnego (urzędu gminy),**
- **lokalne produkty, wyroby, usługi, z których gmina jest znana.**

Najwięcej wskazań mieszkańców dotyczyło obszarów uznanych za obszary deficytowe dla Partnerstwa. Przy czym za najważniejsze **obszary deficytowe** zostały uznane:

- **oferty miejsc pracy i wysokość wynagrodzeń,**
- **dostępność usług zdrowotnych i pomocy społecznej,**
- **oferta oraz infrastruktura kulturalna,**
- **komunikacja i transport zbiorowy, skomunikowanie z innymi miastami,**
- **oferty kształcenia i możliwość kontynuowania nauki,**
- **dostępność i ceny mieszkań.**

Wyniki ankietowych badań społecznych dopełniły wnioski wynikające z analizy statystycznej, pozwoliły również na ilościowe uzupełnienie wniosków formułowanych podczas analizy powiązań funkcjonalnych Partnerstwa.

1.5. Podstawowe wnioski z analizy powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa wraz z określeniem wiodących funkcji na obszarze¹¹

Respondenci badań ankietowych oraz uczestnicy badań fokusowych wypowiedzieli się na temat dostępności poszczególnych rodzajów usług. Określali czy ten typ usługi jest dostępny na obszarze gminy, innej gminy położonej w obszarze partnerstwa, czy też gminy leżącej poza partnerstwem. Wypowiedzi te pozwoliły na zbudowanie mapy ukazującej dostępność podstawowych usług, które świadczone mieszkańcom określają m.in. przepływ osób i usług w obszarze Partnerstwa. Pozwalają także pośrednio określić granice obszaru funkcjonalnego Partnerstwa.

¹¹ Do analizy wykorzystano narzędzie pn. „Matryca badania bilansu popytu i podaży usług publicznych i prywatnych na terenie partnerstwa” przeprowadzone we wszystkich gminach obszaru Partnerstwa oraz badania ankietowe liderów, mieszkańców i uczniów.

Poniżej 6 najbardziej charakterystycznych dla badań kategorii usług z informacjami: gdzie dana usługa jest realizowana, jaki szacunkowo procent mieszkańców gminy z niej korzysta, jaki są opinie na ten temat ankietowanych uczniów, mieszkańców i liderów.

1. **Opieka i edukacja wczesnoszkolna** (dostęp do żłobków i przedszkoli), **szkolna na poziomie podstawowym oraz edukacja ponadpodstawowa** (możliwość skorzystania z edukacji podstawowej i ponadpodstawowej oraz szkół policealnych) są usługami świadczonymi w obszarze Partnerstwa na poziomie zaspokajającym potrzeby mieszkańców. Natomiast **edukacja na poziomie szkół wyższych, placówek specjalnych** jest usługą deficytową, wymagającą od mieszkańców poszukiwania jej poza obszarem Partnerstwa. Mówią o tym respondenci ankiety dla mieszkańców, wskazując że **edukacja podstawowa i opieka przedszkolna** nad dziećmi realizowana jest dla większości (67%) zainteresowanych mieszkańców w ich gminie zamieszkania, edukacja na poziomie ponadpodstawowym – 34% w gminie, 13% w innej gminie obszaru Partnerstwa, 12% w gminie poza obszarem Partnerstwa¹².
2. Usługi **podstawowej opieki zdrowotnej** świadczone są w zakresie niezbędnym na terenie Partnerstwa. Zdecydowaną deficytową usługą jest **specjalistyczna opieka zdrowotna**. Całodobowe **domy opieki, placówki opiekuńcze dla dzieci i młodzieży**, ośrodki szkolno-wychowawcze i placówki terapii zajęciowej funkcjonują głównie w Wałczu. Liczba miejsc w placówkach opiekuńczych jest niewystarczająca. W podobny sposób tę sytuację widzą również ankietowani mieszkańcy obszaru Partnerstwa. Zdecydowana większość mieszkańców (78%) twierdzi, że **usługi podstawowej służby zdrowia** realizuje we własnej gminie, natomiast z **usług lekarzy specjalistów** korzysta najczęściej w innej gminie obszaru Partnerstwa lub gminie spoza obszaru Partnerstwa (82%). Natomiast z **usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych** korzysta w swojej gminie 25% respondentów, w obszarze Partnerstwa 9% ankietowanych, a poza obszarem szuka ich kolejne 9%.
3. Większość usług związanych z **kulturą, rozrywką i rekreacją** jest zaspokajanych na terenie Partnerstwa. Deficyt jest obserwowany w przypadku **kultury wysokiej** (teatry, opery, filharmonie) oraz **kultury popularnej** (kina, koncerty). Generalnie na terenie Partnerstwa można realizować **pasję i hobby** oraz rozwijać **umiejętności sportowe**. Potwierdza to 64% respondentów deklarujących uprawianie fitness, sportu i korzystanie z rekreacji w obszarze własnej gminy. Nieco mniej respondentów – 49% deklaruje, że we własnej gminie realizuje hobby, uczestniczy w kółkach zainteresowań i rozwija zdolności

¹² Podawane wyniki są zaokrąglane do pełnych procentów. Sumują się do 100% wraz z odpowiedziami respondentów, którzy nie korzystają z określonych usług.

artystyczne. Odmienne odpowiedzi respondentów dotyczą imprez **kultury popularnej**. W tym przypadku ankietowani stwierdzają, że **w gminie realizowanych jest 44%** ich oczekiwań, poza gminę miejsce zamieszkania wyjeżdża niemal podobna grupa mieszkańców (37%). Usługi z zakresu **kultury wysokiej** to już domena dużych ośrodków. Ankietowani wskazują, że w gminach poza obszarem Partnerstwa korzysta z tych usług 39% respondentów, zaś do miast wojewódzkich trafia 13% ankietowanych.

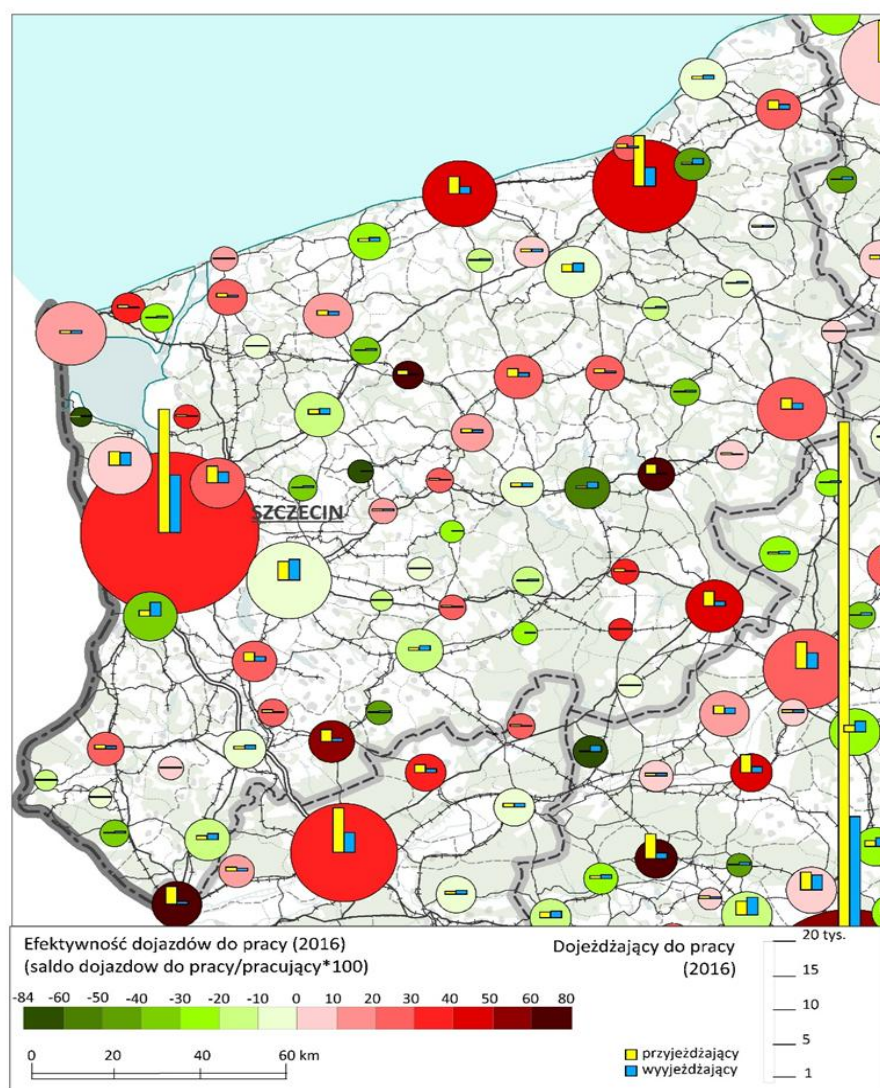
4. **Usługi komunikacji i transportu zbiorowego** pozwalające na skomunikowanie z sąsiednimi miejscowościami lub z większymi miastami **nie są zaspokajane** na terenie Partnerstwa. Są obok usług związanych **gospodarką mieszkaniową i dostępnością mieszkań** w obszarze Partnerstwa najniżej oceniane i definiowane, jako deficytowe (51% - 72%).
5. Analiza bilansu **usług rynkowych – handlowych** wskazuje, iż obszar Partnerstwa jest właściwie samowystarczającym dostawcą tych usług. Wyjątkiem są **usługi handlowe** pozwalające na zakup **artykułów przemysłowych i AGD** oraz usługi oferowane przez **galerie handlowe**. Mieszkańcy deklarują, że dokonują zakupów artykułów przemysłowych i AGD we własnej gminie (43%), z drugiej strony poza obszarem gminy korzysta z nich równie wielu mieszkańców (49%). Jeszcze więcej respondentów twierdzi, że odwiedza galerie handlowe i duże sieciowe sklepy poza swoją gminą (52%).
6. **Usługi funkcjonujące w obrębie rynku pracy i wsparcia przedsiębiorczości** są w znacznej liczbie usługami wymagającymi od mieszkańców Partnerstwa przemieszczania się do innych ośrodków poza gminę lub obszar Partnerstwa. Chociaż **pracę w gminie zamieszkania** deklaruje większość z respondentów (65%), to poza gminą i obszarem Partnerstwa pracuje także znaczny procent mieszkańców Partnerstwa¹³. Usługi **pośrednictwa pracy, doradztwa zawodowego, wsparcia biznesu** są realizowane i można z nich korzystać w gminie (32-34%), jednak poza gminą z usług tych korzysta zpora grupa mieszkańców (13-21%).
Raport¹⁴ opracowany przez zespół prof. Śleszyńskiego mówi wprost, iż w województwie zachodniopomorskim występują bardzo duże różnice w **efektywności dojazdów pracowniczych** (ryc. 4). Zgodnie z tym raportem

¹³ „Dojazdy do pracy w województwie zachodniopomorskim w świetle wyników NSP 2021 r.”. Urząd Statystyczny w Szczecinie. Tu informacja o prawie 1.400 osób z Wałcza i gminy Wałcz pracujących poza Partnerstwem.
https://szczecin.stat.gov.pl/files/gfx/szczecin/pl/defaultaktualnosci/744/6/1/1/dojazdy_do_pracy.pdf

¹⁴ „Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem”. Województwo Zachodniopomorskie. Warszawa, 6 grudnia 2019 r.

najwyższy wpływ dojazdów na lokalne rynki pracy cechował Czaplinek, Resko i Barlinek co oznacza, iż są to miasta silnie uzależnione od przyjeżdżających do pracy. Wysoką wartością tego wskaźnika charakteryzował się także Wałcz. Przeprowadzona analiza efektywności wskazuje na silne niedopasowanie popytu na pracę (tworzonego przez sektor przedsiębiorstw, instytucje publiczne) oraz zasobów pracy (ludność). Wpływa to na zmniejszenie efektywności ekonomicznej systemów społeczno-gospodarczych, jako że nadmierne dojazdy, zarówno pod względem natężenia, jak i odległości miejsc pracy i zamieszkania generują wyższe koszty pracy.

Ryc. 4. Wskaźnik domknięcia rynku pracy (efektywność dojazdów do pracy)

Źródło: „Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem”. Województwo Zachodniopomorskie. Warszawa, 6 grudnia 2019 r.

Wnioski z analizy funkcjonalnej obszaru Partnerstwa

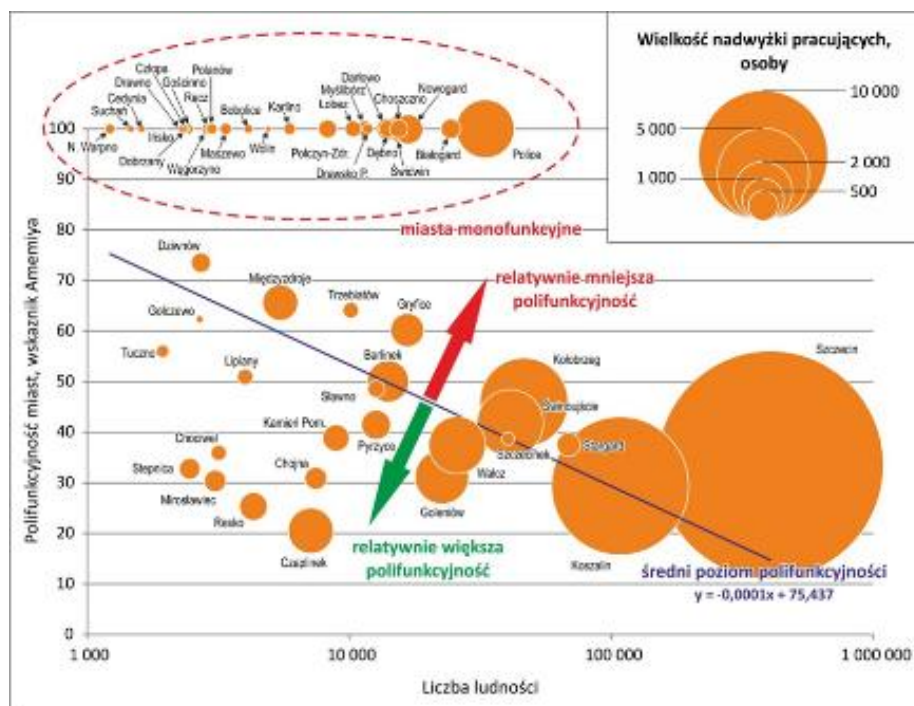
Analiza powiązań funkcjonalnych oparta o matrycę bilansu popytu i podaży usług publicznych i rynkowych na obszarze Partnerstwa potwierdziła, iż **Partnerstwo stanowi w miarę zwarty obszar funkcjonalny**, którego miastem rdzeniem jest Wałcz. Samowystarczalność obszaru Partnerstwa dotyczy przede wszystkim usług podstawowych, takich jak edukacja (zwłaszcza podstawowa i opieka przedszkolna), podstawowa opieka zdrowotna, kultura i rekreacja realizowana przez gminne ośrodki kultury i sportu oraz usługi komunalne związane z zaopatrzeniem w wodę, odbiorem odpadów czy sprzątaniami terenów publicznych. Deficyty w zakresie zaspakajania usług dotyczą głównie specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz wydarzeń kulturalnych i sportowych niedostępnych w gminach zamieszkania i w obszarze Partnerstwa. Także niewystarczająca i mało atrakcyjna finansowo oferta miejsc pracy jest przyczyną poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania. Aktywni gospodarczo mieszkańcy poszukują usług instytucji wsparcia przedsiębiorczości poza gminami swojego zamieszkania, często poza obszarem Partnerstwa.

Dominującym ośrodkiem usług publicznych i komercyjnych jest na terenie Partnerstwa miasto Wałcz, co jest zrozumiałe z uwagi na fakt, iż jest to największa miejscowość Partnerstwa, pełniąca funkcję miasta powiatowego oraz oferująca duży zakres usług administracyjnych, społecznych a w dużym stopniu także usług rynkowych. Jest to również konsekwencja faktu, iż miasto Wałcz charakteryzuje się prężną i zdywersyfikowaną bazą ekonomiczną, co potwierdza wielofunkcyjność ośrodka i większą odporność na wahania koniunkturalne (ryc.5).

Spośród gmin obszaru Partnerstwa wyróżnia się **Mirosławiec**, promujący lokalne produkty i zasoby (pokazy lotnicze oraz zagroda żubrów). W Mirosławcu świadczone są także usługi wykraczające poza podstawowy zakres usług ośrodków gminnych. Usługi komunikacji kolejowej świadczone są w dwóch gminach (m. Wałcz i Tuczno), a mieszkańcy pozostałych gmin partnerskich poszukują ich równie często poza obszarem Partnerstwa. Transport zbiorowy – lokalna komunikacja autobusowa to usługa świadczona w zakresie podstawowym. W ramach Partnerstwa można mówić o specjalizacji usług rozwijanych w Gminie Miejskiej Wałcz, która dysponuje infrastrukturą ośrodków sportowych, powszechnie dostępnymi usługami z zakresu kultury i kultury popularnej, ofertą edukacyjną szkół ponadpodstawowych, ogólnokształcących i zawodowych oraz możliwością kształcenia na poziomie wyższym, realizowaną przez **Państwową Wyższą Szkołę Zawodową**¹⁵.

¹⁵ Obecnie Akademia Nauk Stosowanych w Wałczu.

Ryc. 5. Baza ekonomiczna miast województw zachodniopomorskiego i jej dywersyfikacja w relacji do wielkości ośrodków

Źródło: „Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem”. Województwo Zachodniopomorskie. Warszawa, 6 grudnia 2019 r.

Podsumowanie

Gmina Miejska Wałcz, będąc silnym ośrodkiem powiatowym, determinuje najważniejsze powiązania i zależności między gminami obszaru Partnerstwa, przepływ ludzi, powiązania organizacyjne i funkcjonalne partnerów. Wałcz jest centrum, obszarem działania najważniejszych lokalnych instytucji, jednostek i podmiotów komercyjnych, które są „dostawcami” usług publicznych i komercyjnych na terenie Partnerstwa. **Gmina wiejska Wałcz** jest partnerem, który cechuje największy deficyt dostarczanych usług. Jej mieszkańcy sięgają po usługi oferowane w mieście Wałczu i w innych gminach, również spoza obszaru Partnerstwa. Jest największym konsumentem usług zewnętrznych.

Najmniejszym ujemnym bilansem usług charakteryzuje się **Mirostówiec**.

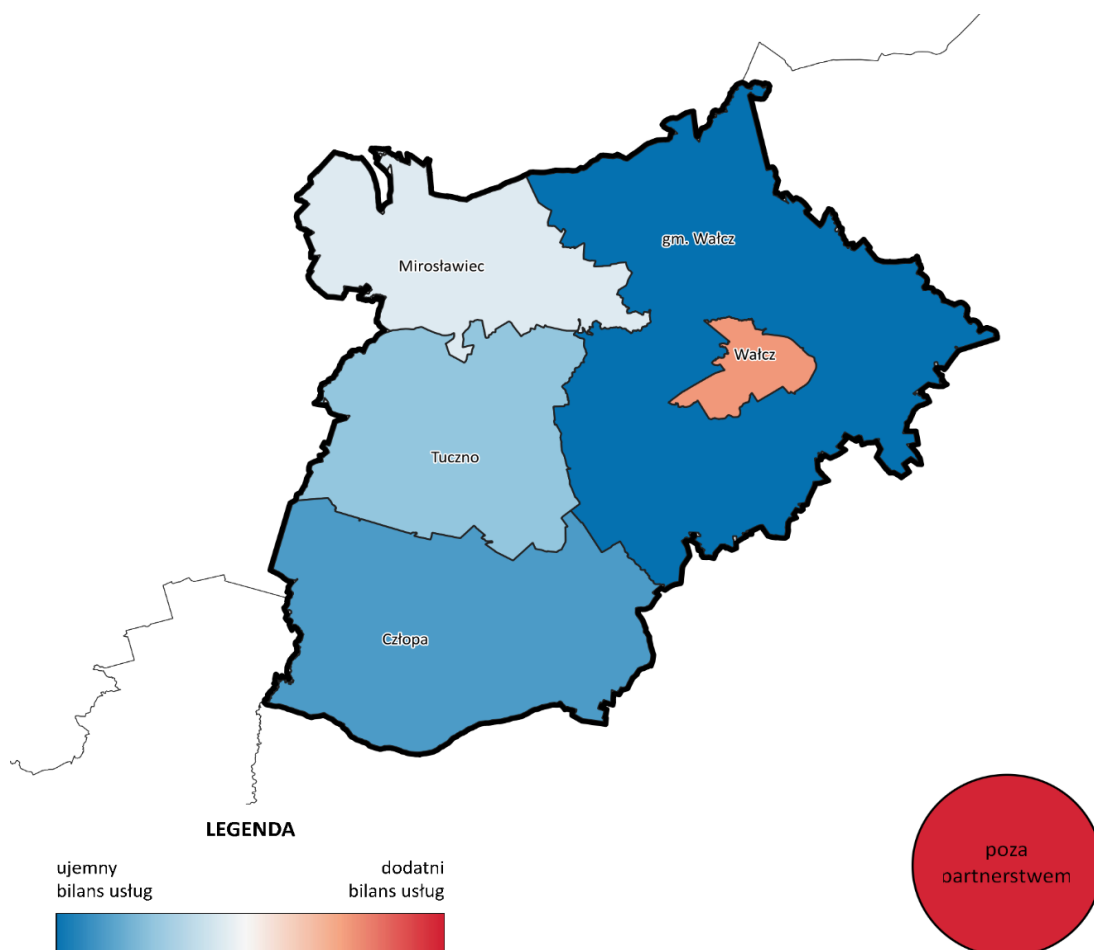
Bilans usług dla Partnerstwa nie wypada dla niego korzystnie, Partnerstwo korzysta z szeregu usług z gmin i miast ościennych, a szczególną rolę dostawcy tych usług odgrywa tu pobliska **Piła**.

Przyczynami tych zjawisk mogą być: **niski poziom oferowanych usług, miejsca pracy**

usytuowane poza gminą zamieszkania, układ komunikacyjny – transport zbiorowy uniemożliwiający skorzystanie z usług, administracyjna niedostępność usług, ograniczona dostępność usług – reglamentacja, zapisy, kolejki, konkurencyjność – kompleksowa oferta usług oferowanych na zewnątrz Partnerstwa.

Nawet spójny i funkcjonalny, sprawnie działający obszar Partnerstwa **nie jest z reguły obszarem samowystarczalnym**, istotna jest jednak **skala i rodzaj usług realizowanych poza Partnerstwem** i ośrodki, które te usługi realizują. Tym niemniej podmioty świadczące usługi komercyjne, a tym bardziej publiczne, komunalne i społeczne w obszarze Partnerstwa, powinny procesy te kontrolować, monitorując i badając poziom kosztów, zaspokojenie potrzeb i satysfakcję mieszkańców. Analizę bilansu usług dla całego obszaru Partnerstwa i poszczególnych gmin obrazuje kartogram na ryc. 6.

Ryc. 6. Kartogram – bilans popytu i podaży usług na terenie Partnerstwa

Źródło: Opracowanie ZMP

1.6. Kluczowe potencjały, bariery i potrzeby rozwojowe obszaru partnerstwa zidentyfikowane w procesie diagnostycznym

1.6.1. Potencjał obszaru Partnerstwa

Potencjały obszaru Partnerstwa to przede wszystkim posiadane zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości dodanej dla interesariuszy Partnerstwa. Zostały one zidentyfikowane podczas warsztatów on-line z interesariuszami, lokalnymi liderami oraz zweryfikowane i zrangowane przez Grupę Roboczą. Wynikiem tych prac było m.in. wskazanie **najważniejszych produktów na terenie Partnerstwa**, mających największy potencjał. Są nimi: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu, Wał Pomorski, Wałecki Bieg Filmowy, Surwiwał, wirtualne targowisko, wspólna oferta turystyczna, jednostki wojskowe, Woda Żywiec Zdrój, Producent Soków Cymes, Producent Czekolady Ludwig, firmy klastra metalowego oraz Festiwal Dwóch Jezior, Festyn Lotniczy. Wpisują się one w **kluczowe zasoby Partnerstwa**, które zgodnie z ankietą on-line wybrzmiały jako walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i historyczne, ekologia, agroturystyka, turystyka kajakowa i piesza, infrastruktura sportowa oraz przemysł (branża metalowa i maszynowa). Najważniejsze zasoby i produkty Partnerstwa, mające istotny wpływ na jego rozwój przedstawia tabela 4.

Zidentyfikowane kluczowe produkty potwierdzają rozpoznaną wcześniej różnorodność i wielofunkcyjność obszaru. Zdefiniowane w procesie diagnostycznym wnioski dotyczące powiązań funkcjonalnych, odpowiadają wynikom analizy potencjałów obszaru, a specjalizacje ośrodków, przede wszystkim Wałcza i Mirosławca wybrzmiewają w zidentyfikowanych kluczowych produktach i zasobach.

Tabela 4. Matryca zasobów i produktów na obszarze Partnerstwa

Nazwa produktu	Wartość dodana dla całego partnerstwa (w skali 0 do 10)	Potencjał i perspektywy rozwoju produktu dla całego partnerstwa (w skali od 0 do 10)
Wspólna oferta turystyczna (kajaki, spływy kajakowe, rowery, magiczna górką, itd.)	4	8
Żubr (zagroda żubra, żubr w terenie, festiwal)	5	7
Uniwersytet III wieku, organizacje seniorów	5	7
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa	7	9
Jednostki wojskowe	7	8
Wał Pomorski	4	9
Wspólna oferta Partnerstwa dla osób zakładających lub prowadzących biznes (infrastruktura, IOB, SSE, Klaster metalowy Metalika)	3	7
Woda Żywiec Zdrój, Producent Soków Cymes, Producent Czekolady Ludwig, firmy przetwórstwa metalowego	7	8
Lokalne Centrum Nauki	1	7
Produkty regionalne: oliwy, oleje tłoczone na zimno, jajka, ziemniaki z Dobina, miody wałeckie, jabłka, tulipany ze Strączyna, masło ostrowieckie, kiszka szwedzka, pierogi z Człopy i Ostrowca	4	7
wirtualne targowisko	5	9
Surwiwał	7	9
Wałecki Bieg Filmowy	7	9
Festiwal Dwóch Jezior, Festyn Lotniczy	7	8
Wspólna baza/kalendarz wydarzeń w Partnerstwie	0	7
Kultura Alternatywna	4	6

Źródło: opracowanie ZMP

1.6.2. Bariery, problemy, deficyty obszaru Partnerstwa

Efektem prac warsztatowych prowadzonych metodą „drzewa problemów” (ryc. 6) z Grupą Roboczą Partnerstwa i włączonymi do wspólnego działania mieszkańcami gmin obszaru Partnerstwa były ponownie przywołane i zwerbalizowane deficyty i problemy obszaru. Wynikały one z ankiet i spotkań fokusowych oraz zgłaszane były przez uczestników warsztatów.

Zestawiając problemy, ich przyczyny oraz ich negatywne następstwa podczas spotkania powstało w procesie diagnostycznym tzw. „drzewo problemów” – graficzna wizualizacja kluczowych problemów Partnerstwa, opierająca się na układzie: przyczyna – problem – skutek.

Zgłaszane i zapisane podczas warsztatów problemy dotyczyły nierozwiązanych i uciążliwych zjawisk życia mieszkańców Partnerstwa.

Tak formułowane i porządkowane problemy stanowiły trzeci i drugi rząd „drzewa problemów”, które w strukturze wnioskowania przyczynowo-skutkowego pozwoliły na wskazanie problemów „pierwszego rzędu” w trzech wymiarach rozwoju, określających zasadnicze problemy poszczególnych wymiarów rozwoju:

- w wymiarze społecznym: **niewykorzystany potencjał społeczny Partnerstwa,**
- w wymiarze gospodarczym: **niewystarczające możliwości rozwoju gospodarczego,**
- w wymiarze instytucjonalnym: **słabość instytucjonalna.**

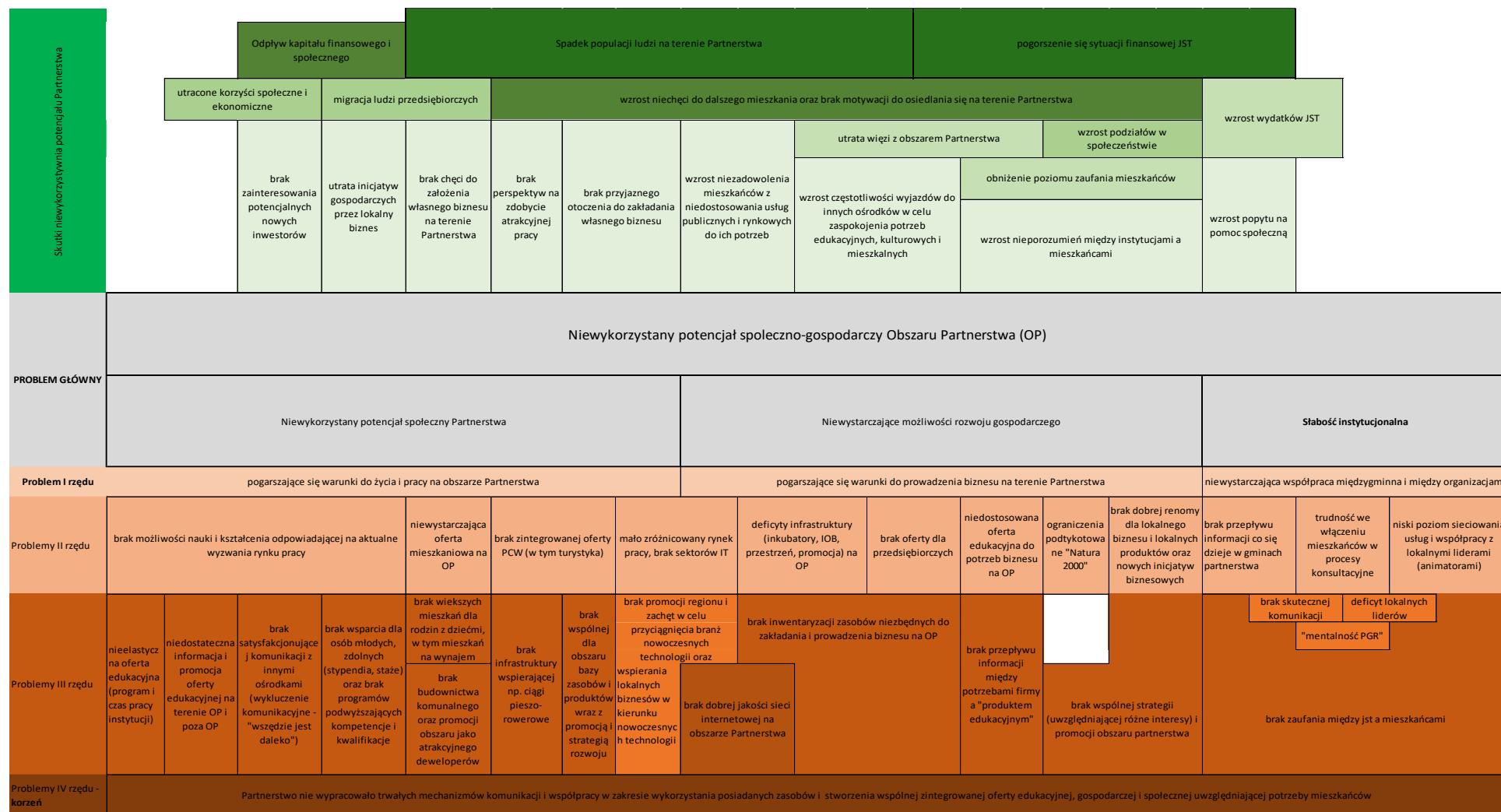
Problemy pierwszego rzędu, stanowiące przyczynę problemu głównego, dotyczyły przede wszystkim zbyt wolno zmieniających się, a niekiedy pogarszających warunków życia i pracy na obszarze Partnerstwa, trudnych i nie ulegających poprawie warunków prowadzenia biznesu oraz niewystarczającej współpracy międzygminnej i międzysektorowej w obszarze Partnerstwa.

Uporządkowane i poddane analizie pozwoliły zdefiniować główny problem Partnerstwa, jako:

Niewykorzystany potencjał społeczno-gospodarczy obszaru Partnerstwa

Poszukując najgłębszych przyczyn wszystkich problemów współpracy i rozwoju Partnerstwa udało się podczas warsztatów zdefiniować jego brzmienie w następujący sposób: **Partnerstwo nie wypracowało trwałych mechanizmów komunikacji i współpracy w zakresie wykorzystania posiadanych zasobów i stworzenia wspólnej zintegrowanej oferty edukacyjnej, gospodarczej i społecznej uwzględniającej potrzeby mieszkańców.**

Ryc. 6. Drzewo problemów

Źródło: opracowanie ZMP

1.7. Kluczowe determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa oraz wyzwania i kierunki strategicznej interwencji i współpracy

W procesie opracowania raportu diagnostycznego zidentyfikowano najbardziej istotne determinanty, do których należą:

- **współpraca i wspólna wizja,**
- **klimat dla przedsiębiorczości,**
- **dostępność komunikacyjna (infrastruktura drogowa, ciągi pieszo-rowerowe, infrastruktura i transport zbiorowy),**
- **potencjał mieszkańców – inwestycja w młodzież i rozwój oparty o wiedzę,**
- **dostępność oferty edukacyjnej,**
- **wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych,**
- **demografia (migracje, przyrost naturalny).**

Determinanty, które mają największy wpływ na zmianę lub poprawę sytuacji na obszarze całego partnerstwa są dla Partnerstwa **wyzwaniem kluczowym**. Wskazując kluczowe wyzwania odpowiadamy sobie na pytanie: co musi się stać, co muszą zrobić partnerzy (w najszerszym tego słowa rozumieniu tj. wszyscy interesariusze na terytorium Partnerstwa), aby zdefiniowane kluczowe wyzwania pozytywnie oddziaływały na rozwój partnerstwa. Z kolei odpowiedź na pytanie: jak i jakimi środkami partnerzy mają to zrobić, prowadzić będzie do wskazania **kierunków strategicznej interwencji** oraz określenia kierunków współpracy.

Zidentyfikowane **kluczowe wyzwania**, które najsilniej, zdaniem uczestników warsztatów: interesariuszy oraz członków Grupy Roboczej Porozumienia, wpłyną na procesy rozwojowe zachodzące na terenie Partnerstwa oraz kierunki strategicznej interwencji i współpracy, przedstawia wspólnie wypracowane zestawienie – matryca. (tab. 5)

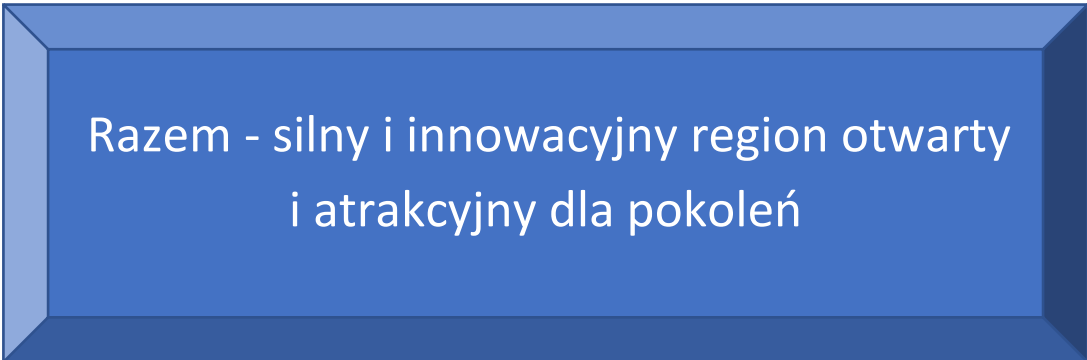
Tabela 5. Matryca kluczowych wyzwań oraz kierunków strategicznej interwencji i współpracy dla Partnerstwa

Kluczowe wyzwania, które najsilniej (pozytywnie i negatywnie) wpłyną na rozwój Partnerstwa w najbliższych latach	Kierunki strategicznej interwencji
1. Klimat dla współpracy i integracji działań	a) pogłębienie integracji i stopnia zinstytucjonalizowania Partnerstwa, b) wspólna promocja regionu, c) tworzenie ośrodków oferujących komplementarne usługi publiczne (specjalizacje ośrodków na terenie Partnerstwa), d) systemowa poprawa przepływu informacji wewnątrz Partnerstwa, e) wzmocnienie rozwoju kapitału społecznego na terenie Partnerstwa, f) zintegrowanie zarządzania informacją i danymi społeczno – gospodarczymi na terenie Partnerstwa, g) zintegrowanie planowania przestrzennego obszaru Partnerstwa, h) wspólny program działań związany z negatywnym oddziaływaniem pandemii na procesy społeczno – gospodarcze.
2. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym	a) zwiększenie dostępności mieszkań na terenie Partnerstwa, b) systemowe dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku i jej promocja na terenie i poza obszarem Partnerstwa, c) systemowe wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego, d) tworzenie systemowego wsparcia dla osób mieszkających i chcących się osiedlić na terenie Partnerstwa, e) wspólna polityka senioralna uwzględniająca zmiany demograficzne i różnorodność rozwiązań w obszarze Partnerstwa, f) wspólna oferta dla pracowników sektora wojskowego.
3. Wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych	a) mapowanie i waloryzacja obszarów turystyczno-przyrodniczych, b) rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, c) stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej dla całego Partnerstwa.
4. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna, infrastruktura drogowa, infrastruktura i transport zbiorowy)	a) poprawa mobilności mieszkańców, b) wsparcie dla nowoczesnych form transportu publicznego wewnątrzgminnego oraz międzygminnego, łączącego gminy z miejscami koncentracji miejsc pracy oraz usług publicznych, c) rozwój nowoczesnych technologii, w tym infrastruktury opartej o „inteligentne” rozwiązania smart city.
5. Klimat dla przedsiębiorczości	a) wzmocnienie i promocja rynków lokalnych opartych na wykorzystaniu lokalnych zasobów i przewag konkurencyjnych, b) systemowe wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, c) wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych, d) mapowanie i waloryzacja obszarów inwestycyjnych na terenie Partnerstwa.

Źródło: Opracowanie ZMP

2.1. Misja Partnerstwa

Misja partnerstwa to jego cel nadrzędny, stanowiący przyczynę zawarcia partnerstwa i niezmienny w całym okresie jego trwania. Misja powinna być oparta o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się i chce działać Partnerstwo. W wyniku prac warsztatowych z interesariuszami oraz Grupą Roboczą wybrzmiało kilka propozycji misji. Ostatecznie Rada Partnerstwa zaakceptowała następujące brzmienie misji:

Razem - silny i innowacyjny region otwarty
i atrakcyjny dla pokoleń

INTERPRETACJA
MISJI

Celem partnerstwa jest dążenie do zrównoważonego rozwoju w warunkach współpracy wielu stron, tu i teraz, dla obecnych mieszkańców oraz dla przyszłych pokoleń. Zapewnienie przestrzeni przyjaznej rodzinie wraz z tworzeniem warunków do harmonijnego rozwoju aktywności społecznych i gospodarczych, pozwalające osiągnąć wysoki poziom życia. Dążenie do podwyższania poziomu życia mieszkańców (także potencjalnych), poczynwszy od zapewnienia podstawowych potrzeb związanych z odpowiedniej jakości infrastrukturą, gospodarką i edukacją, poprzez zachowanie równowagi środowiskowej i ekonomicznej, możliwości rozwoju osobistego, kulturalnego, zagwarantowania odpowiedniej opieki nad młodzieżą i seniorami. Wykorzystanie rozwijających się technik informacyjnych (innowacyjnej technologii). To nie tylko ochrona podstawowych potrzeb, ale też stwarzanie warunków rozwoju osobistego, lepsza

Partnerstwo ma być obszarem, którego rozwiązania infrastrukturalne/systemowe są oparte o nowoczesne technologie, dostępne dla osób już tu mieszkających, ale też dla turystów oraz nowoprzybyłych, ludzi w każdym wieku, a społeczność lokalna jest atrakcyjna niezależnie od dziedziny życia. Wartością są wspólne i spójne działania Partnerstwa, by region był silny, konkurencyjny, by rozwijał się dynamicznie, korzystając z efektu synergii. Otwartość na ludzi, na innowacyjne pomysły, a także na działania, które sprawiają, że obszar Partnerstwa będzie atrakcyjny zarówno dla mieszkańców, jak i turystów.

2.2. Cele strategiczne

Partnerstwo „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju Powiatu Wałeckiego” zdefiniowało dwa cele strategiczne przedstawione w tabeli nr 6, natomiast dokładną charakterystykę wypracowanych celów strategicznych przedstawiają tabele nr 7 i 8.

Tabela 6. Cele strategiczne Partnerstwa

CEL STRATEGICZNY 1
Gospodarka lokalna, w tym turystyka, oparta o rozwiniętą infrastrukturę, przekształcająca się dzięki innowacyjnym technologiom, wiedzy i edukacji
CEL STRATEGICZNY 2
Społeczność Partnerstwa – otwarta, współpracująca, dbająca o przyszłość pokoleń i tożsamość kulturową, wspierana inteligentnymi instytucjami

Źródło: opracowanie ZMP

Tabela 7. Definicja i opis celu strategicznego nr 1

CEL STRATEGICZNY 1

Gospodarka lokalna, w tym turystyka, oparta o rozwiniętą infrastrukturę, przekształcająca się dzięki innowacyjnym technologiom, wiedzy i edukacji

Opis celu:

Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju całego Partnerstwa, zapewniającego jakościową poprawę warunków życia mieszkańców i użytkowników przestrzeni Partnerstwa, przy zachowaniu równowagi pomiędzy aktywnością gospodarczą a ochroną środowiska przyrodniczego, wsparta edukacją.

1. Problemy na jakie odpowiada cel

Niewykorzystany potencjał społeczno-gospodarczy obszaru Partnerstwa.
Deficyty:
- deficyty infrastruktury (inkubator przedsiębiorczości, Instytucje Obsługi Biznesu, Internet, infrastruktura turystyczna, infrastruktura drogowa, kolejowa, sieci wod.-kan., mieszkania);
- niewystarczająca oferta turystyczna oraz niewykorzystanie jej potencjału;
- brak zintegrowanej oferty przemysłów czasu wolnego - turystyka i rekreacja;
- niewystarczająca lub niedoinwestowana baza edukacji, nauki i kształcenia dorosłych nie odpowiadająca wyzwaniom rynku pracy;
- mała liczba firm i instytucji wdrażających nowe technologie, innowacje, brak firm działających w obszarze IT;
- mało zróżnicowany rynek pracy;
- słabe instytucje, struktury i mechanizmy współpracy instytucjonalnej;
- niski poziom współpracy samorządów w celu niwelowania wspólnych problemów,
- niski poziom edukacji zdrowotnej osób w różnym wieku;
- niezdrowy styl życia i inne negatywne czynniki warunkujące istotne aspekty zdrowia mieszkańców Powiatu;
- niski poziom działań wpływających na prozdrowotny sposób spędzania czasu wolnego przy zbyt ubogiej ofercie w tym obszarze.

2. Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia tak zdefiniowanego celu

1. Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe, jakość i czystość środowiska naturalnego, które są określane jako znakomita baza do rozwoju istniejących i kreowania nowych produktów turystycznych.
2. Przedszkola i szkoły, uczelnia – rozwój edukacji wśród dzieci i młodzieży (szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa).
3. Lokalny przemysł metalowy.
4. Agroturystyka.
5. Jednostki wojskowe.
6. Położenie Wałcza (110 - 150 km do Szczecina, Koszalina, Poznania, Bydgoszczy, Gorzowa Wielkopolskiego).
7. Historia – Wał Pomorski.
8. Rolnictwo.
9. Liczne i aktywne organizacje pozarządowe.
10. Lokalne Centrum Nauki „Metalowe Inspiracje”.
11. Doświadczenia kadry partnerów.

3. Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany

1. Klimat dla współpracy i integracji działań (wspólna promocja obszaru Partnerstwa, tworzenie ośrodków oferujących komplementarne usługi publiczne (specjalizacje ośrodków na terenie Partnerstwa),

	zintegrowanie zarządzania informacją i danymi społeczno – gospodarczymi na terenie Partnerstwa, zintegrowanie planowania przestrzennego obszaru Partnerstwa, wspólny program działań związany z negatywnym oddziaływaniem pandemii na procesy społeczno – gospodarcze). 2. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym (systemowe dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku i jej promocja na terenie i poza obszarem Partnerstwa, systemowe wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego, wspólna oferta dla pracowników sektora wojskowego). 3. Wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych (mapowanie i waloryzacja obszarów turystyczno-przyrodniczych, rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej dla całego Partnerstwa). Rozszerzenie działań promujących walory przyrodnicze regionu, turystykę oraz branże towarzyszące o ofertę z obszarów zdrowia, ochrony środowiska, sportu i kultury. 4. Dostępność komunikacyjna (poprawa mobilności mieszkańców, wsparcie dla nowoczesnych form transportu publicznego wewnątrzgminnego oraz międzygminnego, łączącego gminy z miejscami koncentracji miejsc pracy oraz usług publicznych, rozwój nowoczesnych technologii, w tym infrastruktury opartej o „inteligentne” rozwiązania smart City. 5. Klimat dla przedsiębiorczości (wzmocnienie i promocja rynków lokalnych opartych na wykorzystaniu lokalnych zasobów i przewag konkurencyjnych, systemowe wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych, mapowanie i waloryzacja obszarów inwestycyjnych na terenie Partnerstwa).
4. Terytorialny wymiar/charakter celu (wykazanie, że interwencje w jego ramach obejmują w sposób spójny całość lub większość obszaru)	Zidentyfikowane kluczowe wyzwania odnoszą się do obszaru Partnerstwa i wpłyną na procesy rozwojowe zachodzące na terenie gmin Partnerstwa (Gminy Mirosławiec, Człopa, Tuczo, m. Wałcz, gm. Wałcz).
5. Zbieżność (spójność) celu ze strategiami wyższego rzędu (w tym przede wszystkim na poziomie regionalnym oraz dodatkowo na poziomie KSRR)	Zbieżność z: - celem strategicznym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030: Efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym; - celami strategicznymi Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030: I cel strategiczny „Otwarta społeczność”; II cel strategiczny „Dynamiczna gospodarka”, III cel

	strategiczny „Partnerski region”; IV cel strategiczny „Sprawny samorząd”; - „Inteligentne Specjalizacje Województwa Zachodniopomorskiego”; - Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej – cele nowej WPR zorientowane są na rentowność i dochody gospodarstw rolnych, bardziej skuteczną realizację polityki w zakresie ochrony środowiska i klimatu, a także na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich; przekrojowym celem jest wspieranie wiedzy, innowacji i cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich; - Umowa Partnerstwa Dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce; - Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030: celem głównym Strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce.
--	---

Źródło: opracowanie Grupa Robocza/ZMP

Tabela 8. Definicja i opis celu strategicznego nr 2

CEL STRATEGICZNY 2 Społeczność Partnerstwa – otwarta, współpracująca, dbająca o przyszłość pokoleń i tożsamość kulturową, wspierana inteligentnymi instytucjami	
Opis celu: Budowa lokalnej społeczności twórczo zmieniającej obszar Partnerstwa i zapewniającej możliwość jego rozwoju. Społeczności, która dzięki współpracy i wspólnym działaniom, uzupełnianiu się kompetencjami i wymianie doświadczeń, będzie potrafiła zaspokoić potrzeby mieszkańców Partnerstwa. Społeczności lokalnej, która stworzy warunki i podejmie zintegrowane działania na rzecz rozwiązywania problemów mieszkańców Partnerstwa, przyczyni się do wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności regionu. Budowa społeczności Partnerstwa, która zachowując tożsamość kulturową, będzie potrafiła wykorzystać szanse, jakimi są historyczne dziedzictwo regionu oraz jego przyrodniczy charakter. Skorzysta z innowacyjnych rozwiązań, a obszar Partnerstwa rozwijać się będzie z duchem czasu, stając się regionem nowoczesnym i inteligentnym dzięki użytkowym rozwiązaniom technologicznym. Naszym celem jest: w pełni skomunikowany nowymi i zmodernizowanymi sieciami połączeń obszar Partnerstwa, dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych przestrzenie publiczne, działające sprawnie systemy informatyczne, w tym portale i aplikacje wspólne dla całego powiatu (promocja turystyki, ofert pracy i edukacji, baza danych inwestycyjnych). W Partnerstwie realizowane są liczne inicjatywy dla młodych, dla których dostosowane zostały oferty edukacyjne realizowane w nowoczesnej bazie oświatowej, mieszkańcy mają ułatwiony dostęp do usług publicznych, wspierane są społeczne i gospodarcze inicjatywy lokalne i przedsiębiorczość, rozwinięta baza turystyczna zaspakaja potrzeby odwiedzających Partnerstwo turystów.	
1. Problemy na jakie odpowiada cel	Mieszkańcy obszaru Partnerstwa borykają się z wieloma problemami społeczno-gospodarczo-przestrzennymi: - instytucje publiczne nie są przystosowane do obsługi osób niepełnosprawnych – brak wind, w miastach brakuje szerokich chodników i miejsc bez barier; - ograniczona dostępność do różnego rodzaju usług np. w obszarze ochrony zdrowia, w tym edukacji zdrowotnej, pomocy osobom starszym; - brak wspólnej aplikacji promującej oferty i usługi powiatu (turystyczne,

	edukacyjne, zdrowotne itd.); brak aktualnych informacji na portalach informacyjnych; - niewystarczająca oferta mieszkaniowa, drogie mieszkania; - słaby system transportu i komunikacji, niewystarczająca liczba połączeń pomiędzy miastami powiatu; - brak zaufania do organów publicznych; - brak podmiotów wspierających inicjatywy mieszkańców (Instytucje Otoczenia Biznesu, centra społeczne); - brak zintegrowanych działań samorządów w tym związanych z turystyką; - problemy demograficzne, młodzi ludzie nie widzą perspektyw znalezienia odpowiedniej pracy oraz dobrych warunków do życia; - słaby przepływ informacji wewnątrz Partnerstwa; - niedostosowana do potrzeb rynku oferta edukacyjna; - mało zróżnicowany i jednocześnie płytki lokalny rynek pracy, brak atrakcyjnych ofert pracy.
2. Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia tak zdefiniowanego celu	Potencjał partnerstwa tworzą: - otwartość lokalnych społeczności; - dziedzictwo historyczne i przyrodniczy charakter regionu; - tożsamość kulturowa obszaru; - położenie geograficzne, mnogość jezior, rezerwat przyrody, Drawieński Park Narodowy, różnorodność ścieżek i szlaków turystycznych; - niewykorzystana infrastruktura kolejowych szlaków komunikacyjnych; - warunki do rozwoju obecnych już w obszarze Partnerstwa gałęzi gospodarki, w szczególności turystyki i opieki zdrowotnej; - dobra sieć dróg krajowych i wojewódzkich; - zróżnicowane szkolnictwo – szkoły podstawowe, szkoły średnie (zawodowe, licea, technika), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa i możliwość dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy; - tereny do budowy tanich mieszkań dla młodych, które będą zachętą do pozostawania w naszym obszarze Partnerstwa; - atrakcyjne tereny turystyczne, które mogą być umiejętnie wypromowane poza obszarem Partnerstwa; - historia Wału Pomorskiego; - na części obszaru Partnerstwa tereny inwestycyjne, które trzeba uzbroić; - jednostki wojskowe.
3. Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany	1. Klimat dla współpracy i integracji działań. 2. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym (działania, dzięki którym zostanie ograniczony spadek liczby mieszkańców oraz zatrzymany zostanie odpływ młodych mieszkańców z obszaru Partnerstwa). 3. Przyciąganie nowych przedsiębiorców, aktywizacja gospodarcza obszaru Partnerstwa. 4. Dostępność komunikacyjna, informacyjna, dostępność usług.

	5. Wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych (promocja obszaru Partnerstwa, wspólna promocja turystyki oraz inwestycji w lokalną turystykę). 6. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym oraz Klimat dla współpracy i integracji działań (przedsięwzięcia zakładające wielowymiarowy rozwój kapitału społecznego, wspólną promocję regionu, stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej, promocję zdrowia, wzmocnienie i promocję lokalnego rynku, poprawę mobilności mieszkańców, stworzenie ośrodków oferujących komplementarne usługi publiczne i pogłębienie integracji społeczności lokalnej).
4. Terytorialny wymiar/charakter celu (wykazanie, że interwencje w jego ramach obejmują w sposób spójny całość lub większość obszaru)	Działania interwencyjne realizowane w zakresie zdefiniowanego celu realizowane będą w sposób zintegrowany. Obejmować i oddziaływać będą na wszystkie gminy i mieszkańców wszystkich gmin Partnerstwa. Działania nastawione są na współpracę i rozwój społeczności wszystkich gmin obszaru Partnerstwa. Dostępność, turystyka, komunikacja, wspieranie przedsiębiorców, edukacja dostosowana do potrzeb rynku pracy to sfery oddziaływania, które dotyczą wszystkich gmin całego obszaru Partnerstwa.
5. Zbieżność (spójność) celu ze strategiami wyższego rzędu (w tym przede wszystkim na poziomie regionalnym oraz dodatkowo na poziomie KSRR)	Cel wpisuje się w: - cele strategiczne Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030: Efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym. - cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030: - I cel strategiczny „Otwarta społeczność. Świadomi mieszkańcy.”; - II cel strategiczny „Dynamiczna gospodarka”, m.in. cele kierunkowe: rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje, wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu; - III cel strategiczny „Partnerski region”; - IV cel strategiczny „Sprawny samorząd”, m.in. równość terytorialna w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych. - cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, którym jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce.

Źródło: opracowanie Grupa Robocza/ZMP

3. Lista przedsięwzięć priorytetowych

3.1. Cele przedsięwzięć priorytetowych i warunkowych

Zdefiniowanie i opisanie celów strategicznych pozwoliło wskazać i wyodrębnić **cele dla projektów strategicznych**, które zaktualizowane zachowały swoją zasadniczą strukturę, stając się celami dla **przedsięwzięć priorytetowych**. Wykonane wcześniej prace Grupy Roboczej pozwoliły wyodrębnić dwa projekty strategiczne:

„NOWOCZESNY POWIAT” i „POJEZIERZE ATRAKCJI”. Były one zintegrowane i partnerskie, kierunkowały i koncentrowały różnorodne, komplementarne działania połączone w wiązki projektów.

Zaktualizowane projekty strategiczne, noszące nazwę **Przedsięwzięć priorytetowych**, realizują te same zdefiniowane już cele, które przywołane zostały w tabeli nr 9.

Tabela 9. Cele dla projektów strategicznych i przedsięwzięć priorytetowych

LP.	Cele projektów strategicznych (przedsięwzięć priorytetowych)	CEL STRATEGICZNY 1. Gospodarka lokalna, w tym turystyka, oparta o rozwiniętą infrastrukturę, przekształcająca się dzięki innowacyjnym technologiom, wiedzy i edukacji	CEL STRATEGICZNY 2. Społeczność Partnerstwa – otwarta, współpracująca, dbająca o przyszłość pokoleń i tożsamość kulturową, wspierana inteligentnymi instytucjami.
1.	Rozwój lokalnej gospodarki a) infrastruktura nowych inwestycji, b) instytucje otoczenia biznesu, c) infrastruktura dróg i transportu, d) efektywna komunikacja publiczna, e) przemysł i gospodarka 4.0, f) nauka i wiedza dla gospodarki, g) nowe technologie i innowacje, h) nowoczesna edukacja i rynek pracy, i) wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, j) aktywizacja gospodarcza obszaru partnerstwa.	X	X
2.	Rozwój turystyki a) infrastruktura turystyki wodnej i rowerowej, b) zintegrowana oferta turystyczna, c) nowe produkty turystyczne, d) promocja i informacja turystyczna w OP,	X	X

	e) aktywność przedsiębiorców w obszarze turystyki, f) rozwinięta baza turystyki, g) rozwój usług gastronomicznych, h) prozdrowotny sposób spędzania czasu wolnego.		
3.	Rozwój infrastruktury a) infrastruktura drogowa i kolejowa, b) nowoczesny transport publiczny, c) drogi i ścieżki rowerowe i pieszo-rowerowe, d) poprawa mobilności mieszkańców, e) oszczędne ciepło systemowe, f) zintegrowane zarządzanie danymi i usługami w OP, g) nowe technologie i infrastruktura IT.	X	X
4.	Oparcie rozwoju o nowe technologie a) szkoły i uczelnie w edukacji 4.0, b) technologie mobilne i IT w turystyce, c) nowe technologie w zarządzaniu usługami społecznymi i komunalnymi, d) administracja publiczna wspierana nowymi technologiami IT, e) technologie racjonalizujące zużycie energii cieplnej i elektrycznej, f) nowe rozwiązania zwiększające dostępność usług transportu publicznego.	X	X
5.	Oparcie rozwoju o wiedzę a) współpraca uczelni i szkół średnich, b) rozwiązania sektora biznesu w edukacji, c) wsparcie uczelni dla procesów zarządzania usługami, d) uczelnie i instytucje OB dla wzrostu innowacji i przedsiębiorczości.	X	
6.	Oparcie rozwoju o edukację a) atrakcyjna oferta edukacyjna, b) współpraca szkół i uczelni, c) promocja edukacji poza OP, d) modernizacja i termomodernizacja obiektów edukacyjnych, e) oferta dla sektora wojskowego, f) doposażenie szkół, szkolnych pracowni oraz rozbudowa LCN o nowe pracownie, g) współpraca szkół i biznesu dla edukacji zawodowej, h) nowoczesna baza oświatowa, i) edukacja zdrowotna osób w różnym wieku.	X	X
7.	Przestrzeń publiczna a) planowanie przestrzenne dla całego OP, b) dostępność przestrzeni publicznej.	X	X
8.	Kapitał ludzki – kapitał społeczny a) priorytetem młodzi mieszkańcy, b) powszechnie dostępne usługi publiczne, c) wzrost udziału NGO w świadczeniu usług społecznych i aktywizacji grup wykluczonych, c) komplementarne usługi publiczne w różnych ośrodkach OP,		X

d) deinstytucjonalizacja usług społecznych.		
---	--	--

Źródło: Opracowanie Grupa Robocza/ZMP

3.2. Lista przedsięwzięć priorytetowych

Szczegółowe informacje o **projektach strategicznych** (tzn. poszczególne fiszki projektów) zostały przedstawione Radzie Partnerstwa i zatwierdzone przez nią 23 września 2021 roku.

Wynikiem zatwierdzenia przez Komisję Europejską w dniu 7.12.2022 r. programu „Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 -2027”, była m.in. konieczność aktualizacji dokumentu Strategii i listy projektów strategicznych. W toku prac z Grupą Roboczą powstała „**Lista przedsięwzięć priorytetowych – przedsięwzięcia podstawowe**” oraz „**Lista przedsięwzięć priorytetowych – przedsięwzięcia warunkowe (lista uzupełniająca)**”. Zostały one zamieszczone w tabelach nr 10 i 11.

Tabela 10. Lista przedsięwzięć priorytetowych - przedsięwzięcia podstawowe

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 1 Nowoczesne technologie dla efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”			
Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	1. Termomodernizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej przy ul. Paderewskiego w Człopie. 2. Termomodernizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej przy ul. Cmentarnej w Mielęcinie.	Gmina Człopa	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.1 / RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Działanie: FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).
2.	Termomodernizacja budynku kamienicy przeznaczonego na budynek C Urzędu Miasta Wałcz.	Miasto Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.1 / RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Działanie: FEPZ.02.07 Zwiększenie

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 1

Nowoczesne technologie dla efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
			efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).
3.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Wedlów - Tuczyńskich w Tucznie.	Gmina Tuczo	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.I / RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Działanie: FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).
4.	Termomodernizacja budynku Referatu Gospodarki Wodno - Ściekowej – Kołatnik.	Gmina Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.I / RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Działanie: FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).
5.	Termomodernizacja budynku głównego oraz kuźni w Powiatowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wałczu.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.I / RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych Działanie: FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 2

Nowoczesny i ekologiczny transport publiczny zapewniający dostęp do miejsc pracy, nauki i wypoczynku w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej Miroslawiec - Kalinówka.	Gmina Miroslawiec	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR/FS.CP2.VIII/RSO2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej. Działanie: FEPZ.03.01 Czysty transport miejski (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 3

Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	Rozwój infrastruktury rekreacyjno- turystycznej na terenie Gminy Człopa.	Gmina Człopa	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I/RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
2.	Budowa ścieżki rowerowej Wałcz- Strączno wraz z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych.	Miasto Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I/RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 3

Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
3.	„Pojezierze Atrakcji” - pomosty, wiaty przystankowo - rekreacyjne w Gminie Mirosławiec.	Gmina Mirosławiec	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I/RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
4.	Modernizacja plaży miejskiej w Tucznie.	Gmina Tucznio	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I/RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
5.	Budowa ścieżki rowerowej Wałcz-Strącnio oraz budowa wiat przystankowo-rekreacyjnych w m. Golce i Czechyń wraz z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych oraz infrastruktury sanitarnej.	Gmina Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I / RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
6.	Rozbudowa pracowni Lokalnego Centrum Nauki „Metalowe Inspiracje” w Wałczu.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I / RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 3

Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
7.	Budowa turystycznej ścieżki rowerowej na odcinku Watcz – Przybkowo (etap I i II).	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I / RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
8.	Budowa wiaty przystankowo - rekreacyjnej przy turystycznej ścieżce rowerowej Nakielno - Strączno.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFRR.CP5.I/RSO5.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich. Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 4

Nowe usługi społeczne i aktywność społeczna drogą do poprawy komfortu życia seniorów i osób niepełnosprawnych zamieszkałych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	Nowe usługi społeczne i aktywność społeczna drogą do poprawy komfortu życia seniorów i OzN zamieszkałych w obszarze Partnerstwa.	Stowarzyszenie na Rzecz Wsparcia Rozwoju Gmin Powiatu Wałeckiego	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFS+.CP4.K / ESO4.11 Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 4

Nowe usługi społeczne i aktywność społeczna drogą do poprawy komfortu życia seniorów i osób niepełnosprawnych zamieszkałych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego”.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
			ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej Działanie: FEPZ.06.19 Rozwój usług społecznych, w tym usług świadczonych w społeczności lokalnej na obszarach objętych Strategią (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 5

Nowoczesna, powszechnie dostępna, dobrej jakości edukacja wizytówką obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego”.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	Kształcenie zawodowe – ZIT.	Stowarzyszenie na Rzecz Wsparcia Rozwoju Gmin Powiatu Wałęckiego	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. EFS+.CP4.F / ESO4.6 Wsparcie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami Działanie: FEPZ.06.10 Edukacja zawodowa na obszarach objętych Strategią ZIT.

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego” Przedsięwzięcie priorytetowe podstawowe nr 6 Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.			
Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiaęce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	Inicjatywy na rzecz rozwoju terytorialnego, wsparcie budowania zdolności administracyjnych partnerstw.	Stowarzyszenie na Rzecz Wsparcia Rozwoju Gmin Powiatu Wałęckiego	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wsparcie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). Działanie: FEPZ.05.10 Rozwój i wzmocnienie potencjału turystycznego regionu.

Źródło: Opracowanie Grupa Robocza/ZMP

3.3. Projekty uzupełniające oraz przedsięwzięcia warunkowe

W czasie prac nad projektami strategicznymi, w trakcie konsultacji z interesariuszami, Grupą Roboczą oraz Radą Partnerstwa wybrzmiała potrzeba realizacji projektów, które nie zostały lub z uwagi na kryteria nie mogły zostać uznane za strategiczne. Stanowiły one „**Listę projektów uzupełniających**”. Były bardzo ważne z punktu widzenia potrzeb mieszkańców gmin partnerskich, bardzo często wyrównując poziom i jakość usług społecznych i komunalnych pomiędzy gminami Partnerstwa.

„**Lista przedsięwzięć priorytetowych – przedsięwzięcia warunkowe** (lista rezerwowa)” powstała w oparciu o „Listę projektów uzupełniających” i późniejsze projekty zmodyfikowane podczas prac nad „Studium wykonalności projektu *Pojezierze atrakcji*”. Przedsięwzięcia warunkowe posiadają strukturę podobną do „Listy przedsięwzięć priorytetowych”, często dopełniają te projekty. Jednym z kryteriów ich wyboru były także kwestie wielkości kosztów działań w przedsięwzięciach, które miały być adekwatne do wielkości środków zaplanowanych na „Liście przedsięwzięć priorytetowych – przedsięwzięcia podstawowe”. Listę

przedsięwzięć warunkowych zawiera tabela nr 11.

Tabela 11. Lista przedsięwzięć priorytetowych – przedsięwzięcia warunkowe (lista rezerwowa)

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” Wiązka przedsięwzięć priorytetowych warunkowych nr 1 Nowoczesne technologie dla efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”			
Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	1. Termomodernizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Wołowych Lasach. 2. Termomodernizacja budynku Urzędu Miasta i Gminy Człopa.	Gmina Człopa	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO 2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR). Działanie: FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).
2.	Termomodernizacja obiektu gminnego – sala gimnastyczna w Wałczu.	Miasto Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO 2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR) Działanie: FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).
4.	Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Tucznie.	Gmina Tucznio	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO 2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR) Działanie FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).
5.	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Gostomii.	Gmina Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO 2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR) Działanie FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć **priorytetowych warunkowych nr 1**

Nowoczesne technologie dla efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
6.	Termomodernizacja budynku Geodezji w Wałczu.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO 2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR) Działanie FEPZ.02.07 Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć **priorytetowych warunkowych nr 2**

Nowoczesny i ekologiczny transport publiczny zapewniający dostęp do miejsc pracy, nauki i wypoczynku w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	1. Parking przy Urzędzie Miejskim. 2. Parking naprzeciwko Przedszkola Samorządowego.	Gmina Mirosławiec	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO 2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej. Działanie: FEPZ.03.01 Czysty transport miejski (ZIT).
2.	Przebudowa i dostosowanie parkingu przy budynku B Starostwa Powiatowego w Wałczu dla OzN oraz z bezpiecznymi miejscami dla rodziców/ opiekunów z dziećmi.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO 2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej. Działanie FEPZ.03.01 Czysty transport miejski (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych warunkowych nr 3

Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
1.	1. Budowa Street Workout Park w miejscu rekreacji nad J. Trzebin. 2. Utworzenie Miejskiej Strefy Ekonomicznej w Gminie Człopa.	Gmina Człopa	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
2.	Budowa turystycznej ścieżki pieszo - rowerowej między Wałcz Cegielnia, a Ostrowiec (po nasypie kolejowym).	Miasto Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
3.	1. Wykonanie ścieżki szutrowej w miejscowości Drzewoszewo. 2. Budowa turystycznej ścieżki pieszo - rowerowej od m. Drzewoszewo do granicy gminy Mirosławiec. 3. Oznakowanie dróg leśnych i odnowienie szlaków (renowacja) na terenie Gminy Mirosławiec.	Gmina Mirosławiec	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
4.	1. Oznakowanie turystycznych szlaków pieszych, rowerowych i wodnych. 2. Budowa wiaty przystankowo- rekreacyjnej w m. Strzalin.	Gmina Tuczo	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” Wiązka przedsięwzięć priorytetowych warunkowych nr 3 Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.			
Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy FEPZ
5.	1. Budowa wiaty przystankowo-rekreacyjnej w m. Ostrowiec. 2. Budowa wiaty przystankowo-rekreacyjnej w m. Szwecja. 3. Budowa wiaty przystankowo-rekreacyjnej w m. Głowaczewo. 4. Budowa wiaty przystankowo-rekreacyjnej w m. Czapla.	Gmina Wałcz	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).
6.	1. Budowa ścieżki pieszo-rowerowej na odcinku Wałcz- Przybkowo (etap III). 2. Naukowy Plac zabaw przy Lokalnym Centrum Nauki „Metalowe Inspiracje” w Wałczu.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). Działanie: FEPZ.07.01 Rozwój obszarów miejskich (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” Wiązka przedsięwzięć priorytetowych warunkowych nr 4 Nowe usługi społeczne i aktywność społeczna drogą do poprawy komfortu życia seniorów i osób niepełnosprawnych zamieszkałych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”			
Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy z FEPZ
1.	Działania społeczne na rzecz osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych grup społecznych.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFS+.CP4.K / ESO4.11 Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej,

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych warunkowych nr 4

Nowe usługi społeczne i aktywność społeczna drogą do poprawy komfortu życia seniorów i osób niepełnosprawnych zamieszkających w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy z FEPZ
			ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej Działanie: FEPZ.06.19 Rozwój usług społecznych, w tym usług świadczonych w społeczności lokalnej na obszarach objętych Strategią (ZIT).

Strategia terytorialna Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Wiązka przedsięwzięć priorytetowych warunkowych nr 5

Nowoczesna, powszechnie dostępna, o dobrej jakości edukacja wizytówką obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”

Lp.	Przedsięwzięcia Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Wnioskodawca	Cel szczegółowy z FEPZ
1.	Nowoczesna, powszechnie dostępna o dobrej jakości edukacja wizytówką obszaru Partnerstwa.	Powiat Wałecki	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027. Cel szczegółowy: EFS+.CP4.F / ESO4.6 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami Działanie: FEPZ.06.10 Edukacja zawodowa na obszarach objętych Strategią ZIT.

Źródło: opracowanie Grupa Robocza/ZMP

Zaprezentowane powyżej wiązki działań skupione w przedsięwzięciach priorytetowych podstawowych i warunkowych wpisują się w cele uwzględnione w

dokumentach strategiczne Partnerów, z których wynikają wspólne cele i zadania wymagające szeroko pojętej współpracy. Syntetyzuje je tabela 12.

Tabela 12. Współpraca z innymi JST – wyciąg z dokumentów strategicznych Partnerów

Nazwa Partnera	Cele/zadania odnoszące się do współpracy
Gmina Tuczo	1. Nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie skoordynowania planów rozwoju społeczno-gospodarczego w ramach celu „Tworzenie warunków na rzecz kompatybilności wszystkich zamierzeń gospodarczych i społecznych z warunkami określonymi przestrzenią gminy”. 2. Wspieranie działań organizacji pozarządowych oraz służb ponadgminnych realizujących zadania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego w ramach celu Podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Tuczo.
Gmina Mirosławiec	Aktywne uczestniczenie w ponadgminnych i ponadwojewódzkich inicjatywach mających promować skonsolidowane atrakcje turystyczne w ramach celu strategicznego Wypoczywaj w Mirosławcu
Miasto i Gmina Człopa	1. Współpraca Gminy Człopa z podmiotami gospodarczymi, społecznymi i samorządowymi także spoza obszaru gminy i powiatu. 2. Współpraca międzynarodowa oraz zrzeszanie z innymi samorządami w kraju i za granicą. Zadania - Promocja i współpraca z innymi jednostkami z terenu powiatu wałeckiego dla podkreślania i promowania ważnych regionalnie obiektów. - Współpraca z innymi jst (także Powiatem) w zakresie promocji regionu poprzez podkreślanie zasobów kultury, turystyki i rekreacji i ich umiejętne uwypuklenie na zewnątrz. - Organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym, które bazować będą na tradycji i specyfice Gminy.
Gmina Wałcz	1. Współpraca z instytucjami otoczenia rolnictwa (ODR, ANR, ARiMR, Urząd Marszałkowski itp.). 2. Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz z innymi podmiotami w celu promowania obiektów zabytkowych. 3. Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie promocji regionu i turystyki. 4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 5. Budowa potencjału dla rozwoju turystyki dziedzictwa kulturowego (np. „Szlakiem kapliczek przydrożnych”, umocnienia Wału Pomorskiego itp.).

Gmina Miejska Wałcz	1. Rozwój szkolnictwa zawodowego (współpraca ze Starostwem Powiatowym w Wałczu) 2. Budowa potencjału dla rozwoju turystyki dziedzictwa kulturowego, w tym na bazie umocnień Wału Pomorskiego (tworzenie zintegrowanego liniowego produktu turystycznego) 3. Wzmocnienie siły oddziaływania oferty cyklicznych imprez kulturalnych o znaczeniu ponadlokalnym 4. Stworzenie zintegrowanego szlaku wycieczek przyrodniczych wokół jezior Pojezierza Wałeckiego 5. Wspieranie budowy produktów turystycznych o zasięgu lokalnym oraz regionalnym 6. Zbudowanie wspólnej oferty promocyjnej dla całego Pojezierza Wałeckiego (stworzenie obszarowego produktu turystycznego) 7. Współpraca z organizacjami turystycznymi takimi jak Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna
------------------------------------	---

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie dokumentów strategicznych Partnerów

4.1. Stowarzyszenie jako forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego związku ZIT

Strategia terytorialna **Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju Powiatu Wałeckiego”** będzie realizowana przez stowarzyszenie, o którego utworzeniu zdecydowali członkowie Rady Partnerstwa podczas spotkania w dniu 13 września 2021 r.

Stowarzyszenie gminne pod nazwą **„Stowarzyszenia na rzecz wsparcia rozwoju gmin powiatu wałeckiego”** zostało zarejestrowane 21 marca 2023 r.

Strukturę i zadania organów stowarzyszenia w zasadniczych kwestiach normuje zapisami ustawa „Prawo o stowarzyszeniach¹⁶”. Szczegółowe i zindywidualizowane rozwiązania zawiera statut stowarzyszenia.¹⁷

Struktura organów Stowarzyszenia, wynikająca ze statutu stowarzyszenia przewiduje funkcjonowanie trzech organów: **Walnego Zgromadzenia Członków zwanego Radą, Zarząd Stowarzyszenia, Komisji Rewizyjnej**. Zdania stojące przed Stowarzyszeniem i środki publiczne, którymi będzie ono dysponowało, samorządowy charakter Stowarzyszenia, potrzeby partycypacji społecznej i włączenia interesariuszy do realizacji Strategii i zadań na każdym z etapów ich prowadzenia, były zasadniczym powodem budowy prostej, przejrzystej, sprawnej i funkcjonalnej struktury. Model struktury organizacyjnej Stowarzyszenia ukazany został w tabeli 13.

¹⁶ Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. „Prawo o stowarzyszeniach”, t.j. Dz.U.2020.2261

¹⁷ Statut „Stowarzyszenia nazwą „Stowarzyszenia na rzecz wsparcia rozwoju gmin powiatu wałeckiego” za: <https://prawomiejskowe.pl/api/file/641/2393924> ; [https://prawomiejskowe.pl/StarostwoPowiatowewWalczu/document/886707/Uchw a%C5%82a-XLI 267 2022](https://prawomiejskowe.pl/StarostwoPowiatowewWalczu/document/886707/Uchw%20a%20C5%82a-XLI%20267%202022)

Tabela 13. Model struktury organizacyjnej stowarzyszenia zarządzającego strategią Partnerstwa

ORGANY STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ		WYBRANY ZAKRES ZADAŃ PRZYPISANYCH ORGANOWI
FUNKCJA STRATEGICZNA	WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA RADA STOWARZYSZENIA	Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia Rada Stowarzyszenia (Rada) 1. Wobec Partnerstwa: - kształtowanie działalności programowej i wdrożeniowej Stowarzyszenia; - określenie głównych kierunków działania i rozwoju Stowarzyszenia; - przyjmowanie dokumentów strategicznych, w tym Strategii terytorialnych lub ponadlokalnych; - uchwalanie Statutu Stowarzyszenia oraz jego zmian. 2. Wobec Stowarzyszenia: - uchwalanie Statutu Stowarzyszenia oraz jego zmian; - przyjmowanie Członków Stowarzyszenia; - wybór i odwoływanie Zarządu Stowarzyszenia, Komisji Rewizyjnej i innych komisji oraz poszczególnych ich Członków, w przypadku konieczności uzupełnienia składu; - uchwalanie Regulaminu Pracy Zarządu Stowarzyszenia oraz jego zmian; - uchwalanie budżetu Stowarzyszenia oraz jego zmian; - rozpatrywanie sprawozdań z działalności Zarządu Stowarzyszenia i Komisji Rewizyjnej, w tym sprawozdań z wykonania budżetu Stowarzyszenia; - udzielanie Zarządowi Stowarzyszenia absolutorium na wniosek Komisji Rewizyjnej w terminie 30 dni od otrzymania wniosku.
FUNKCJA OPERACYJNA	ZARZĄD STOWARZYSZENIA (ZARZĄD)	Zarząd Stowarzyszenia (Zarząd) Zarząd jest organem wykonawczym Stowarzyszenia. W gestii Zarządu znajdują kwestie: - realizacja celów Stowarzyszenia; - przygotowywanie projektów uchwał i wykonywanie uchwał Rady, w tym wykonywanie budżetu Stowarzyszenia;

		• sporządzanie planów pracy i budżetu Stowarzyszenia oraz dokonywania zmian; • sporządzanie sprawozdań z działalności, w tym sprawozdań z wykonania budżetu Stowarzyszenia; • podpisywanie umów i porozumień o współpracy; • sprawowanie zarządu nad majątkiem Stowarzyszenia; • zaciąganie zobowiązań majątkowych, przy czym zaciąganie zobowiązań majątkowych przekraczających wartości zapisane w budżecie wymaga zgody Rady; • przyjmowanie darowizn i zapisów, zaciąganie pożyczek, po wyrażeniu zgody przez Radę; • nawiązanie i rozwiązanie stosunku pracy z Dyrektorem Biura Stowarzyszenia; • uchwalanie Regulaminu Biura Stowarzyszenia oraz jego zmian; • przygotowanie programów działań Stowarzyszenia.
ZADANIA REALIZACJI PROJEKTÓW	BIURO STOWARZYSZENIA	Biuro Stowarzyszenia • Obsługą Stowarzyszenia i jego władz zajmuje się Biuro Stowarzyszenia. • Pracami Biura Stowarzyszenia kieruje Dyrektor Biura. Do spraw związanych z bieżącym funkcjonowaniem Stowarzyszenia należą w szczególności: • obsługa administracyjna Stowarzyszenia; • sprawy związane z organizacją i obsługą posiedzeń i konferencji, targów i wystaw organizowanych przez Stowarzyszenie, w ramach uchwalonego budżetu; • Stowarzyszenie jest pracodawcą w rozumieniu Kodeksu pracy w stosunku do pracowników Biura Stowarzyszenia; • do czynności w sprawach z zakresu prawa pracy upoważnia się Prezesa Zarządu w stosunku do pracowników Biura Stowarzyszenia; • szczegółowe zasady funkcjonowania Biura Stowarzyszenia określa jego Regulamin; • regulamin Biura Stowarzyszenia oraz jego zmiany przygotowuje Dyrektor Biura Stowarzyszenia a zatwierdza Zarząd Stowarzyszenia.

FUNKCJE STRATEGICZNA / OPERACYJNA	KOMISJA REWIZYJNA (KOMISJA)	Komisja Rewizyjna (Komisja) Komisja Rewizyjna powołana jest do sprawowania kontroli nad działalnością Stowarzyszenia. Kontroluje jego działalność nie rzadziej niż raz w roku. Do jej zadań należy: • kontrola działalności Stowarzyszenia, w tym kontrola finansowa; • opiniowanie wykonania budżetu przez Zarząd Stowarzyszenia w terminie 30 dni od przedłożenia budżetu Stowarzyszenia; • składanie wniosków z kontroli na posiedzeniach Rady; • prawo żądania zwołania posiedzenia Rady oraz posiedzenia Zarządu; • składanie wniosków o absolutorium dla Zarządu Stowarzyszenia; • składanie sprawozdań ze swojej działalności na posiedzeniu Rady.
PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	KOMISJA PARTNERÓW SPOŁECZNO – GOSPODARCZYCH	Komisja Partnerów Społeczno–gospodarczych ds. przygotowania i wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego • wspiera działania Stowarzyszenia w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Strategii Rozwoju Ponadlokalnego; • stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Stowarzyszenia, a także sprawuje funkcję opiniotwórczo- doradczą w sprawach związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii Rozwoju Ponadlokalnego; • Komisja działa w imieniu partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie; • podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji z terenu Partnerstwa.

Źródło: Statut Stowarzyszenia/oprac. ZMP

4.2. Stowarzyszenie a realizacja Strategii terytorialnej ZIT

Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia (Rada Stowarzyszenia) – jest organem podejmującym najważniejsze strategiczne dla Stowarzyszenia i Strategii terytorialnej decyzje. Sprawuje przy tym pełną kontrolę nad Stowarzyszeniem i realizacją Strategii przede wszystkim na poziomie strategicznym, dotyczy m.in. zgodności z przyjętymi celami, utrzymaniem założonych kosztów, terminów realizacji zadań, wielkości i racjonalności wydatkowanych środków finansowych. Może poprzez Zarząd i Komisję Rewizyjną nadzorować monitoring, realizację i modyfikację strategii, określać cele na kolejne okresy/etapy dla Zarządu i Dyrektora Biura. Zadania te uzupełnione o ustawowe obowiązki, pozwalają również widzieć Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia jako miejsce emanacji i ścierania się poglądów partnerskich samorządów. A opinie i stanowiska Komisji Partnerów Społeczno-gospodarczych w konsultowanych kwestiach dostrzegać, jako ważny choć nie jedyny głos w procesie społecznych konsultacji.

Zarząd Stowarzyszenia - jest organem wykonawczym Stowarzyszenia. Zarząd realizuje zadania o charakterze operacyjnym, określając np. harmonogramy realizacji poszczególnych działań, synchronizując je pomiędzy sobą, planując przy tym optymalne wykorzystanie zasobów kadrowych i finansowych. Zarząd łączy zadania operacyjne z wiedzą o realizowanych przez Biuro Stowarzyszenia i partnerów działaniach wykonawczych. Monitoruje ich przebieg i zaawansowanie. W sytuacjach krytycznych podejmuje decyzje i wskazuje na rozwiązania, które przekraczają zakres zadań i odpowiedzialności Dyrektora Biura.

Biuro Stowarzyszenia – ważny element struktury wykonawczej, którego pracami kieruje Dyrektor Biura. Biuro i pracownicy Biura pełnią tu rolę personelu realizującego zadania merytoryczne związane z realizacją strategii i przedsięwzięć priorytetowych, przede wszystkim tych, które wymagają ciągłości działań w dłuższej perspektywie czasu a obejmują obszar partnerstwa. Osoby pracujące w Biurze współpracują merytorycznie z Zespołami Roboczymi, wykonawcami działań i przedsięwzięć, organizują i zlecają prace adekwatne do roli, jaką Stowarzyszenie ma w konkretnym przedsięwzięciu.

Komisja Rewizyjna – jest organem ustawowym stowarzyszenia. W jej skład wchodzi członkowie Stowarzyszenia. Do zasadniczych zadań Komisji należy nadzorowanie działań Zarządu oraz coroczne opiniowanie i zatwierdzanie sprawozdania finansowego. Komisja może w ramach swoich prerogatyw wykonywać także zadania z zakresu nadzoru nad monitoringiem i ewaluacją realizowanych zadań oraz być zapraszana w celach doradczych na Walne Zebrania Członków Stowarzyszenia i posiedzenia Zarządów Stowarzyszenia. Komisja

Rewizyjna posiada także uprawnienia do wnioskowania o Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków stowarzyszenia w sytuacji, kiedy Zarząd nie wywiązuje się ze swoich obowiązków.

Komisja Partnerów Społeczno–gospodarczych - to szczególna komisja Stowarzyszenia, która poszerza strukturę stowarzyszenia o zaproszone podmioty społeczne, osoby reprezentujące sferę gospodarczą i społeczną, instytucje administracji publicznej, inne stowarzyszenia, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, lokalnych liderów. Wszystkie organy struktury stowarzyszenia są zobowiązane do wspólnego działania z Komisją w formach właściwych dla rodzaju realizowanych zadań.

Komisje i Zespoły Robocze – powoływane są przez Radę Stowarzyszenia i przez nią mają określony przedmiot działania. Mogą wspomagać Biuro Stowarzyszenia w pracach nad wdrożeniem Strategii, czy realizacją przedsięwzięć. Mogą włączać pracowników urzędów gmin i powiatu do realizacji zadań, które nie mogą być zrealizowane przez żaden z urzędów, jednostek organizacyjnych, czy Biuro Stowarzyszenia. Mogą być tworzone na każdym z etapów prac nad przedsięwzięciami i działaniami. Mogą mieć charakter czysto ekspercki, mogą być budowane dla konkretnego, niewielkiego nawet działania. Ich rola w dużym stopniu zależy od zdefiniowania roli Stowarzyszenia w procesie wdrażania Strategii. Im większą liczbą zadań zostanie obciążone Stowarzyszenie, tym większym potencjałem kadrowym i zasobami finansowymi powinien dysponować Zarząd i Biuro Stowarzyszenia dla ich realizacji.

Statut Stowarzyszenia nie determinuje jednoznacznie **sposobu wdrażania Strategii**. Wprowadza **niezbędną strukturę prawno-organizacyjną**, która pozwoli skutecznie wcielić Strategię w życie, zrealizować efektywnie zaplanowane przedsięwzięcia i działania. Objąć prowadzenie ponadgminnych przedsięwzięć przez Stowarzyszenie lub skutecznie wspierać lidera gminnego w realizacji wspólnych, zaplanowanych zadań.

5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii

5.1. Wskaźniki realizacji strategii

W tabeli nr 14 do poszczególnych rodzajów przedsięwzięć priorytetowych, zgrupowanych w wiązki przyporządkowane celom strategicznym, przypisane zostały wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte w Partnerstwie w wyniku wdrożenia Strategii. Konkretnie i mierzalne wskaźniki produktu i rezultatu pozwalają zweryfikować stopień realizacji Strategii.

Tabela 14. Tabela wskaźników rezultatu produktu i rezultatu przedsięwzięć priorytetowych

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 1 Nowoczesne technologie dla efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”	1. Termomodernizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej przy ul. Paderewskiego w Człopie. Termomodernizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej przy ul. Cmentarnej w Mielęcinie.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt. / 2	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	MWh/rok 27,8 / 13,88
		Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła (innych niż indywidualnie)	szt. / 2	Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok 0 / 4,068
		Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł OZE	MW / 80	Ilość wytworzonej energii cieplnej ze źródeł OZE	MWh/rok 0 / 17,95
		Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej ze źródeł OZE	szt. / 2	Roczne zużycie energii pierwotnej w budynkach publicznych	MWh/rok - / 36,14
		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m2 / 460	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO2/rok 10 / 5
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 4668		
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
	2. Termomodernizacja budynku kamienicy przeznaczanego na budynek C Urzędu Miasta Wałcz	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt. / 1	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	MWh/rok 16,66 / 8,33
		Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła (innych niż indywidualne)	szt. / 1	Roczne zużycie energii pierwotnej w budynkach publicznych	MWh/rok 21,658 / 10,829
		Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł OZE	MW / 1	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO2/rok 6 / 3
		Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej ze źródeł OZE	szt. / 1	Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza	Osoby 1000
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Szt. / 1		
		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m2 / 460		
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 1500		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
	3. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Wedlów - Tuczyńskich w Tucznie	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt. / 1	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	MWh/rok 216 / 131
		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m2 / 1413	Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok 0 / 40
				Roczne zużycie energii pierwotnej w budynkach publicznych	MWh/rok 43,2 / 26,2
	4. Termomodernizacja budynku Referatu Gospodarki Wodno - Ściekowej – Kołatnik.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt. / 1	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej	MWh/rok - / 4
		Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła (innych niż indywidualne)	szt. / 1	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	MWh/rok 13,88 / 6,94
		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m2 / 593	Ilość wytworzonej energii cieplnej ze źródeł OZE	MWh/rok 0 / 6,94

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 53039	Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok 0 / 8
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1	Ilość wytworzonej energii cieplnej ze źródeł OZE	MWh/rok 0 / 6,94
				Roczne zużycie energii pierwotnej w budynkach publicznych	MWh/rok 18,044 / 1,388
				Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO2/rok 5 / 23
				Ludność odnosząca korzyści ze środków na rzecz jakości powietrza	Osoby 53039
	5. Termomodernizacja budynku głównego oraz kuźni/spawalni w Powiatowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wałczu, ul. Bankowa 13, 78-600 Wałcz	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt. / 2	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	MWh/rok 545 / 200
		Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła (innych niż indywidualne)	szt. / 1	Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok 0 / 32

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł OZE	MW / 0,04	Roczne zużycie energii pierwotnej w budynkach publicznych	MWh/rok 708,5 / 260
		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m2 / 3390	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO2/rok 286 / 161
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 581		
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 2 Nowoczesny i ekologiczny transport publiczny zapewniający dostęp do miejsc pracy, nauki i wypoczynku w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz	1. Budowa ścieżki pieszo – rowerowej Mirosławiec - Kalinówka.	Wspierana infrastruktura rowerowa	km / 1,3	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO2/rok 634,7 / 633,55
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 52268	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	Użytkownicy 0 / 200
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”.					
Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 3 Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.	1. Rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej na terenie Gminy Człopa	Długość odnowionych szlaków turystycznych	km / 80	Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych	Osoby / 100
				Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający/ rok 0 / 100
	2. Budowa ścieżki rowerowej Wałcz- Strączno wraz z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych (M)	Długość odnowionych szlaków turystycznych	km / 3	Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych	Osoby 100 / 1000
		Długość utworzonych szlaków turystycznych	km / 3		
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 1000		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
		Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	szt. / 1		
		Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 5		
	3. „Pojezierze Atrakcji” - pomosty, wiaty przystankowo - rekreacyjne w Gminie Mirosławiec.	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 52268	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający/ rok 0 / 200
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt. / 1		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	szt. / 1		
		Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
	4. Modernizacja plaży miejskiej w Tucznie	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	szt. / 1	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający / rok 0 / 1000
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 2000		
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 2		
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt. / 1		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	szt. / 1		
		Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
	5. Budowa ścieżki rowerowej Wałcz-Strączno oraz budowa wiat przystankowo-rekreacyjnych w m. Golce i Czechni wraz z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych oraz infrastrukturą sanitarną (G)	Długość utworzonych szlaków turystycznych	km / 3	Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych	Osoby 1500 / 1500
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Osoby / 53039	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający / rok 1500 / 1500
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
		Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność	szt. / 1		
		Podmioty zaangażowane w przygotowanie i	szt. / 6		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego			
	6. Rozbudowa pracowni Lokalnego Centrum Nauki Metalowe Inspiracje w Wałczu	Liczba wspartych instytucji popularyzujących naukę i innowacje	szt. / 1	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający / rok 6000 / 8000
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	szt. / 1		
	7. Budowa turystycznej ścieżki rowerowej na odcinku Wałcz – Przybkowo	Długość utworzonych szlaków turystycznych	km / 4,515	Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych	osoby 0 / 5000
		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby / 50000		
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
		Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii	szt. / 6		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		zintegrowanego rozwoju terytorialnego			
	8. Budowa wiaty przystankowo - rekreacyjnej przy turystycznej ścieżce rowerowej Nakielno - Strączno.	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby / 50000	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający / rok 0 / 4000
		Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 1		
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt. / 1		
		Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt. / 6		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 4 Nowe usługi społeczne i aktywność społeczna drogą do poprawy komfortu życia seniorów i osób niepełnosprawnych zamieszkałych w obszarze Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”.	1. Nowe usługi społeczne i aktywność społeczna drogą do poprawy komfortu życia seniorów i OzN zamieszkałych w obszarze Partnerstwa	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	Osoby /100	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt. 0 / 50
		Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	Osoby / 350	Liczba podmiotów , które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	podmioty 0 / 2
		Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	Osoby / 10	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	Osoby 0 / 10

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Liczba przedstawicieli podmiotów/instytucji świadczących usługi społeczne w społeczności lokalnej objętych wsparciem w programie	Osoby / 10		
Wiązka przedsięwzięć priorytetowych podstawowych nr 5 Nowoczesna, powszechnie dostępna, dobrej jakości edukacja wizytówką obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego”.	1. Nowoczesna, powszechnie dostępna, o dobrej jakości edukacja wizytówką obszaru Partnerstwa "Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego".	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	Osoby / 400	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby / 350
		Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	Osoby / 400	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby / 39
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	Osoby / 40		
		Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty / 2		

Wiązki przedsięwzięć priorytetowych podstawowych	Nazwa przedsięwzięcia w wiązce	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka / wartość wskaźnika	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka / wartość wskaźnika bazowa / wartość wskaźnika docelowa
		Liczba uczniów uczestniczących w doradztwie zawodowym	Osoby / 400		
Przedsięwzięcie priorytetowe podstawowe nr 6 Wzmocnienie rozwoju obszaru Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałeckiego” poprzez rozwój infrastruktury turystycznej opartej na endogenicznym potencjale.	1. Inicjatywy na rzecz rozwoju terytorialnego, wsparcie budowania zdolności administracyjnych partnerstw.				

Źródło: opracowanie ZMP

5.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu **analizowanie stanu zaawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami**. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Dbłość o aplikacyjny charakter strategii wiąże się również z opracowaniem sposobu mierzenia efektów jej wdrażania. W poprzednim podrozdziale 5.1. przedstawione zostały wskaźniki, które umożliwiają monitorowanie każdego celu strategicznego. **Monitoring Strategii** może przyjmować dwojaki charakter – okresowy **lub finalny**.

W pierwszym przypadku monitoring oznacza badanie **postępu realizacji poszczególnych zadań w wybranym czasie** obowiązywania strategii: może się on odbywać co roku, co dwa lata albo w połowie okresu strategicznego programowania. W drugim przypadku ewaluacji podlega ostateczny **stan zrealizowanych zadań**, który odbywa się po zakończeniu czasu obowiązywania dokumentu.

Ustalono, że monitorowanie, by stać się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania Strategii, powinno charakteryzować się następującymi zasadami:

- **Wiarygodność** – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych. Niedokładne dane systemu monitorowania mogą spowodować podjęcie niewłaściwych działań korygujących.
- **Aktualność** – informacje muszą być zbierane, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwia podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii.
- **Obiektywność** – monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny, niezakłóconej subiektywnością, wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów.

- **Realizm** – monitorowanie musi być zgodne z realiami niniejszej Strategii Terytorialnej. Wdrażający strategię powinien dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów.
- **Koordinacja informacji** – monitorowanie musi być skoordynowane z tokiem pracy tak, aby nie wpływało na ich zahamowanie, ani też nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań. Monitorowanie każdego z etapów projektu powinno wpływać na powodzenie realizacji całej Strategii. Oceny, których dokonuje się w trakcie jego realizacji, powinny być znane członkom Stowarzyszenia, a w przypadku ujawnienia uchybień, należy podjąć działania, których celem będzie naprawienie błędów oraz zapobieżenie powstaniu podobnych sytuacji w przyszłości. Informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich członków Partnerstwa wchodzących w skład struktury Stowarzyszenia tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji dotyczących realizacji projektu.
- **Elastyczność monitorowania** – mechanizm i sam proces monitorowania musi być na tyle elastyczny, aby mógł szybko reagować na zachodzące zmiany. Również w przypadku dokonywania zmian i korekt projektu należy dbać o to, aby modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w późniejszych etapach projektu.
- **Normatywność i operacyjność monitorowania** – skuteczny system monitorowania w przypadku wykrycia uchybień i odchyleń od przyjętych norm powinien wskazywać, jakie należy podjąć działania korygujące. W sposobie raportowania powinno być zastrzeżone, jakie działania należy podjąć w przypadku, kiedy zakładane w projekcie rezultaty nie zostają osiągnięte bądź ich jakość budzić będzie wątpliwość. W każdym projekcie strategicznym należy wskazać, jakie działanie może podjąć realizator projektu, aby wyrównać dysproporcje i doprowadzić do realizacji założonego celu.

Procedury monitoringu

Procedura monitoringu opiera się na cyklicznym procesie zbierania i analizowania danych. Z chwilą rozpoczęcia monitoringu uprawniony podmiot, czyli Koordynator Strategii będzie zbierać dane, które następnie poddane zostaną analizie. Analiza wyników stanowi podstawę do ich interpretacji. Określa, w jakim zakresie zgodne są z założonymi stanami i wartościami. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości, analizowane są przyczyny zaistniałych zdarzeń i następuje analiza czy konieczna jest modyfikacja założeń wyjściowych. Uprawniony organ - Zarząd Stowarzyszenia podejmuje następnie decyzję, czy konieczne jest jakakolwiek akcja zmierzająca do likwidacji odchyleń.

Tabela 15. Schemat monitoringu w strukturze organizacyjnej stowarzyszenia.

TERMINY STRUKTURA RODZAJ INFORMACJI POZIOM OD NAJNIŻSZGO W STRUKTURZE STOWARZYSZENIA	MONITORING W TRAKCIE, PO ZAKOŃCZENIU REALIZACJI ORAZ W OKRESIE TRWAŁOŚCI PROJEKTÓW		
	ORGANY STOWARZYSZENIA KIERUNKI PRZEPŁYWU INFORMACJI DECYZJE I INFORMACJE ZWROTNE		
	REALIZATOR ZADAŃ MONITORINGU	DZIAŁANIA REALIZATORA MONITORINGU / TERMINY	ADRESAT INFORMACJI MONITORINGU / INFORMACJA ZWROTNA
DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE W POSZCZEGÓLNYCH CELACH STRATEGICZNYCH	REALIZATORZY DZIAŁAŃ (PRZEDSIĘWZIĘĆ)	Kwartalna informacja dotycząca postępu prac nad przygotowaniem i realizacją działań, przedsięwzięć i projektów (zakres rzeczowy i finansowy oraz okoliczności mogące wpłynąć na termin realizacji projektów).	BIURO STOWARZYSZENIA
	BIURO STOWARZYSZENIA	Usystematyzowane gromadzenie danych o stanie realizacji działań, przedsięwzięć, projektów (uwzględniające specyfikę działań, terminy realizacji, informacje o problemach). Opracowanie kwartalnych raportów ze stanu realizacji działań, przedsięwzięć, projektów dla Zarządu Stowarzyszenia i Komisji Rewizyjnej. Informowanie Zarządu Stowarzyszenia o istotnych zmianach warunków określających możliwości realizacji Strategii.	ZARZĄD STOWARZYSZENIA KOMISJA REWIZYJNA
KIERUNKI DZIAŁAŃ	BIURO STOWARZYSZENIA	Półroczne raporty dotyczące postępu prac nad realizacją działań strategicznych, które mogą mieć wpływ na wykonanie wskaźników rezultatu określonych w Strategii. Raporty Dyrektora Biura Stowarzyszenia zawierają uporządkowaną, syntetyczną informację o stopniu zaawansowania realizowanych i przygotowywanych do realizacji projektów, zaangażowanych środkach, współpracy z Partnerami,	ZARZĄD STOWARZYSZENIA KOMISJA REWIZYJNA WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW – RADA STOWARZYSZENIA

		załącznikami do raportu są kwartalne sprawozdania Partnerów. Raporty przesłane w formie pisemnej prezentowane przez Dyrektora Biura Stowarzyszenia podczas spotkań z Komisją Rewizyjną oraz Walnym Zebraniem Członków, w którym mogą uczestniczyć członkowie Komisji Partnerów Społeczno-gospodarczych.	
	KOMISJA REWIZYJNA	Stanowisko dotyczące oceny postępu prac i zagrożeń w realizacji działań, przedsięwzięć, projektów, podjęte przez Komisję Rewizyjną przedłożone Walnemu Zebraniu Członków.	WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW - RADA STOWARZYSZENIA
CELE STRATEGICZNE	ZARZĄD STOWARZYSZENIA KOMISJA REWIZYJNA	Roczny raport dotyczący stanu realizacji Strategii składany jest przez Prezesa Zarządu Stowarzyszenia Przewodniczącemu Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia i Przewodniczącemu Komisji Rewizyjnej. Roczny raport Prezesa Zarządu zawiera uporządkowaną, wyczerpującą, udokumentowaną danymi i dokumentami informację o stopniu zaawansowania prac nad realizacją Strategii, zaangażowanych środkach i przepływach finansowych, współpracy z Partnerami; partycypacji społecznej w tym współdziałaniu z Komisją Partnerów Społeczno-gospodarczych. Wnioski dotyczące: osiągnięcia założonych celów i rezultatów, identyfikacji opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji zadań, podejmowania działań naprawczych; wnioski z prowadzonego monitoringu mogą być podstawą decyzji Walnego Zebrania Członków o wprowadzeniu działań korygujących, aktualizujących projekty lub Strategię. Roczny raport przesyłany jest w formie pisemnej oraz prezentowany przez Prezesa Zarządu Stowarzyszenia podczas Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia, w którym mogą uczestniczyć członkowie Komisji Partnerów Społeczno-gospodarczych, raport ten odpowiednio wcześniej	WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW - RADA STOWARZYSZENIA KOMISJA REWIZYJNA KOMISJA PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH

		dostarczany i prezentowany jest Komisji Rewizyjnej. Komisja Rewizyjna przedkłada Walnemu Zebraniu Członków opinię dotyczącą rocznego raportu z realizacji Strategii, zdiagnozowanych zagrożeń dla jej realizacji i ich wpływu na Strategię; wnioskuję o niezbędne zmiany w projektach i Strategii; opiniuje rozliczenie Zarządu z dysponowania środkami finansowymi związanymi z realizacją projektów strategicznych. Roczny raport Zarządu Stowarzyszenia z zaawansowania prac nad Strategią może być częścią rocznego sprawozdania z działalności Stowarzyszenia, którą Zarząd przedkłada Komisji Rewizyjnej do zaopiniowania i Walnemu Zebraniu Członków do przyjęcia absolutorium). Roczny raport o stanie wdrażania Strategii, przyjęty przez Walne Zebranie Członków Zarząd Stowarzyszenia podaje do wiadomości JST Partnerów, przedstawia do publicznej wiadomości na stronach internetowych i przekazuje członkom Komisji Partnerów Społeczno-gospodarczych.	
--	--	--	--

Źródło: opracowanie ZMP

5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Ocena (ewaluacja) to spojrzenie na realizację strategii terytorialnej z punktu widzenia osiągnięcia rezultatów bezpośrednich i skuteczności osiągania celów strategicznych (rezultatów strategicznych) oraz potrzeb, które miały być osiągnięte.

Ma ona generalnie odpowiedzieć na pytanie, czy i co zostało zrobione dobrze.

Ze względu na czas przeprowadzenia ewaluacji, zarówno w przypadku funkcjonowania Stowarzyszenia, jak i wdrażania strategii, wyróżniono etap ewaluacji śródkresowej oraz ewaluacji ex post.

Zasady ewaluacji przyjętej w niniejszym dokumencie to:

- **Wiarygodność** – informacja musi być bardzo wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych.
- **Obiektywność** – ewaluacja prowadzona w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny, niezakłóconej subiektywnością, wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów.
- **Realizm** – ewaluacja musi być zgodna z realiami strategii. W trakcie wdrażania strategii powinno się dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów.
- **Normatywność i operacyjność ewaluacji** – skuteczny system ewaluacji w przypadku wykrycia uchybień i odchyleń od przyjętych norm powinien wskazywać, jakie należy podjąć działania korygujące.
- **Koordinacja informacji** – proces ewaluacji nie może zakłócać bieżącego funkcjonowania Stowarzyszenia i wdrażania Strategii.

W systemie oceny warto uwzględnić dodatkowe kryteria oceny jak trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność oraz trwałość.

Procedury ewaluacji

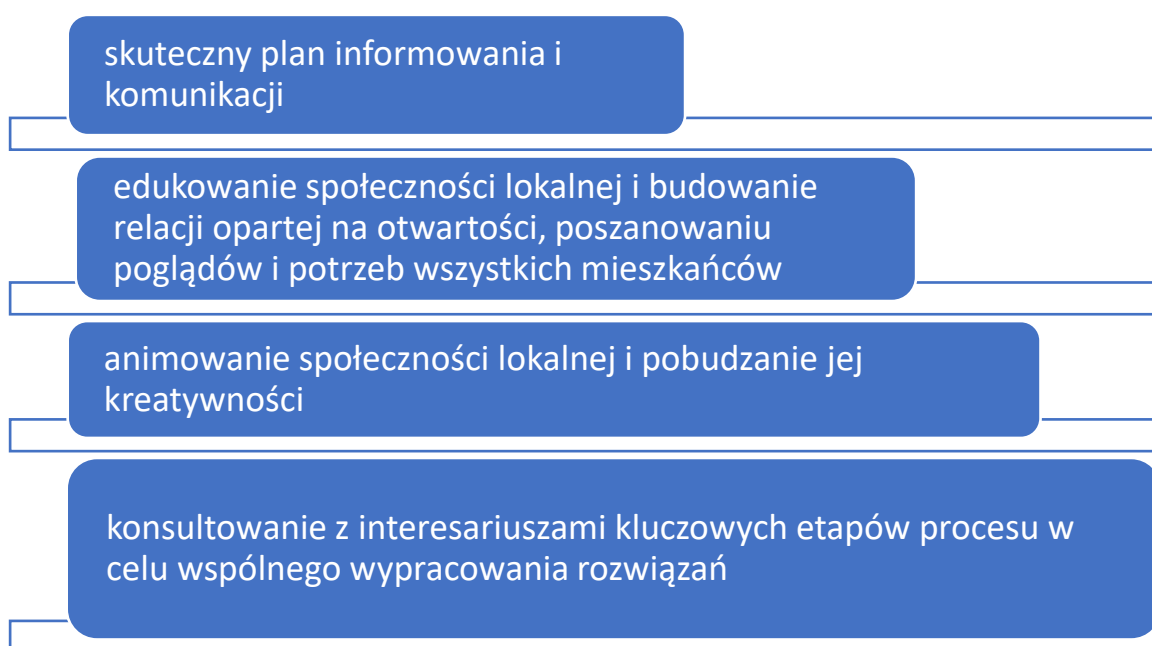
Procedura ewaluacji opiera się na okresowym zbieraniu danych i ocenie czy wdrażanie strategii przebiega zgodnie z planem. Zgodnie z wyznaczonymi w procedurach terminami (ewaluacja śródkresowa i ex post) Zarząd Stowarzyszenia rozpoczyna procedurę ewaluacji zbierając dane, następnie następuje ich analiza, która stanowi podstawę do ich interpretacji. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości, analizowane są przyczyny zaistniałych zdarzeń i następuje analiza czy konieczna jest modyfikacja założeń wyjściowych. Uprawniony organ – Walne Zgromadzenie podejmuje następnie decyzję, czy konieczne jest jakakolwiek akcja zmierzająca do likwidacji odchyleń.

Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Strategia niniejsza powstawała z udziałem interesariuszy, uwzględniając ich potrzeby i oczekiwania, budując i rozwijając dialog wokół problemów rozwoju Partnerstwa „Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju Powiatu Wałeckiego” i powstającej strategii. Pozwoliło to uwzględnić uwagi i wnioski mieszkańców Partnerstwa, podczas formułowania jego misji, celów strategicznych, a także uzyskać społeczną akceptację podejmowanych przedsięwzięć.

Proces działań partycypacyjnych przeprowadzonych w Partnerstwie następował w oparciu o działania przedstawione na ryc. 7

Ryc. 7. Proces działań partycypacyjnych w Partnerstwie

Źródło: opracowanie ZMP

Stopień zaangażowania mieszkańców w proces tworzenia strategii determinuje stopień użyteczności wypracowanych rozwiązań i osiągnięcia sukcesu w odwróceniu negatywnych tendencji rozwojowych Partnerstwa. Ma on również wpływ nie tylko na kształtowanie wizerunku Partnerstwa i jego promocję, a przede wszystkim tożsamość mieszkańców z obszarem Partnerstwa i ich zaangażowaniem, które przyniesie odczuwalną i trwałą pozytywną zmianę. Dlatego kluczowe okazało się opracowanie programu, który pozwoliłby **skutecznie włączyć** społeczność w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii. W

praktyce okazał się on dużym wyzwaniem dla Partnerstwa. Zawierał on działania zaprezentowane na ryc. 8

Ryc.8. Elementy skutecznego włączenia społeczności

Źródło: opracowanie ZMP

Pierwszym krokiem skutecznego włączenia społeczności jest wybór odpowiednich narzędzi. Widoczne na ryc. 9. zestawienie prezentuje uniwersalny zakres technik i metod, które doskonale sprawdzą się na każdym etapie strategii terytorialnej Partnerstwa od diagnozy potrzeb, po tworzenie planów i działań, aż po ocenę efektów. W trakcie prac nad strategią, z uwagi na sytuację pandemiczną, wykorzystano tylko część z tych narzędzi. Szczegóły znajdują się w podrozdziale 6.1 i 6.2.

Ryc. 9. Zestawienie technik w procesie partycypacji

Źródło: „Przestrzeń do dialogu. Praktyczny podręcznik o tym, jak prowadzić partycypację społeczną w planowaniu przestrzennym”, Ministerstwo Rozwoju i Technologii gov.pl

Przygotowanie i realizacja niniejszej strategii zakładają współuczestnictwo interesariuszy, czyli partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

Partycypacja społeczna na etapie przygotowania strategii od fazy diagnostycznej po fazę koncepcyjną prowadzona była głównie w oparciu o badania oraz warsztaty z interesariuszami, także w formie on-line. Debaty publiczne były ograniczone z uwagi na warunki pandemiczne. Jej proces wraz z użytymi metodami przedstawiał się następująco:

Faza diagnostyczna

1. Badania społeczne - badania ankietowe on-line opinii 3 kluczowych kategorii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa:
 - Badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży zwane dalej „Badaniami młodzieży”. Badania, przeprowadzone online w dniach 15-22 grudnia 2020 r. za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, objęły 300 uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych mieszkających na obszarze partnerstwa. Badanie przeprowadzono przy aktywnym udziale szkół i ich organów prowadzących.
 - Badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa, zwane dalej „Badaniami mieszkańców”. Badania przeprowadzono online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, na niereprezentatywnej próbie 2567 aktywnych internautów-mieszkańców gmin obszaru partnerstwa, w dniach 07-22.01.2021 r.
 - Badanie opinii lokalnych liderów (VIP), zwane dalej „Badaniami liderów”, skierowane do 4 kategorii liderów lokalnych przeprowadzone online na celowej próbie 75 liderów w dniach 18-31.01.2021 r.
2. Opracowanie bazy kluczowych interesariuszy Partnerstwa reprezentujących sektor społeczny, gospodarczy i instytucjonalny oraz lokalnych liderów i osób opiniotwórczych. Działanie pozwalające wstępnie wskazać osoby i grupy gotowe podjąć współpracę, dysponujące wiedzą o obszarze Partnerstwa, zapewniające różnorodność wniosków i ocen w trakcie całego procesu.
3. Przeprowadzenie wywiadów diagnozujących warunki rozwoju przedsiębiorczości w gminach obszaru Partnerstwa z przedstawicielami lokalnego biznesu, organizacji zrzeszających przedsiębiorców i samorządowcami odpowiedzialnymi za kontakty z lokalnym biznesem.
4. Raport diagnostyczny został umieszczony do konsultacji społecznych na stronach internetowych członków Partnerstwa oraz wysłany drogą elektroniczną liderom z terenu Partnerstwa oraz dodatkowo przeprowadzono warsztaty on-line z interesariuszami w dniu 14.04.2021 r.

Faza koncepcyjna

1. Dwa kolejne spotkania warsztatowe on-line z interesariuszami, Grupą Roboczą i Radą Partnerstwa, przygotowujące powstanie dokumentu strategii. Pierwsze poświęcone kluczowym wyzwaniom oraz kierunkom strategicznej interwencji i współpracy dla Partnerstwa. Drugie spotkanie dotyczące formułowania misji Partnerstwa oraz celów strategicznych. Podczas warsztatów korzystano z interaktywnej tablicy MIRO. Druga sesja warsztatowa odbyła się 21.05.2021 r. Zebrane od interesariuszy propozycje

zostały w późniejszym etapie redagowane przez Grupę Roboczą i zatwierdzone przez Radę Partnerstwa.

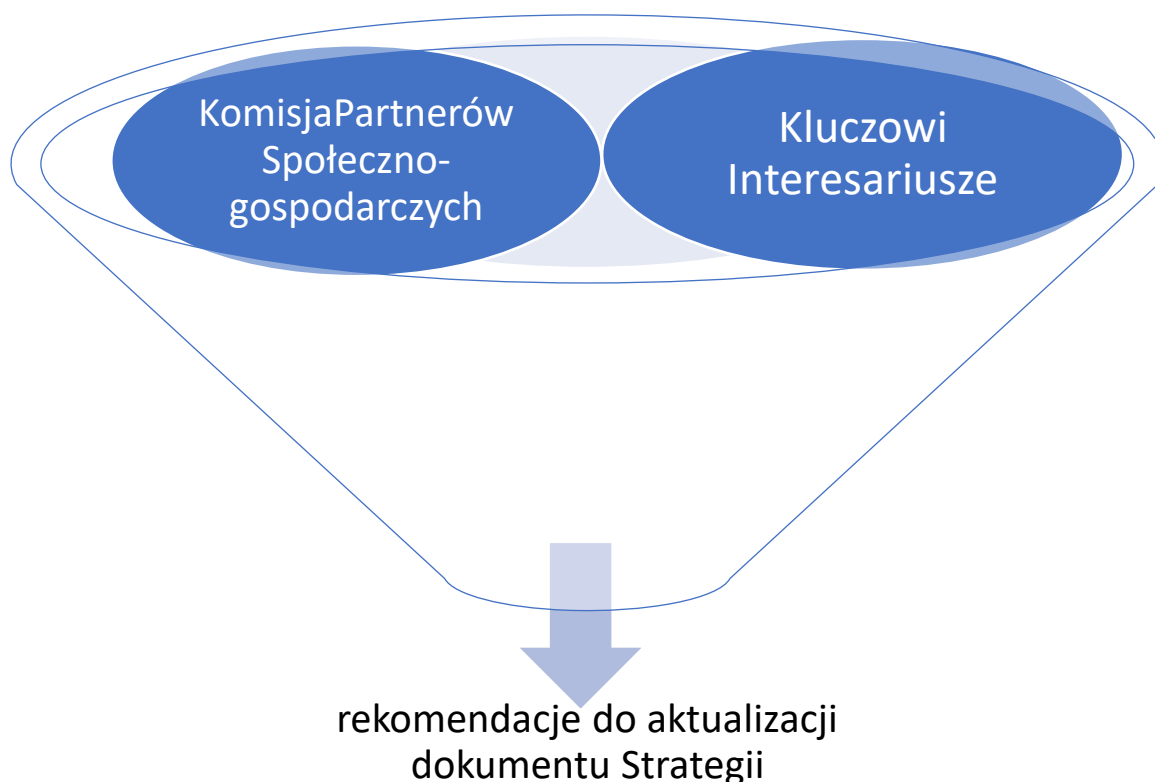
2. Warsztaty z interesariuszami, członkami Grupy Roboczej oraz Rady Partnerstwa, podczas których dokonano prezentacji wypracowanej misji Partnerstwa, jego celów strategicznych, projektów strategicznych. Istotnym elementem warsztatów było także zbieranie pomysłów interesariuszy na działania, dzięki którym projekty będą bardziej partnerskie i zintegrowane. Warsztaty odbyły się w Wałczu 29.06.2021 r.
3. Warsztaty z interesariuszami, podczas których omówiono potencjał i rozwój turystyki w obszarze Partnerstwa oraz systematyzowano ofertę turystyczną, celem jej docelowego przekształcenia w turystyczne produkty sieciowe. Warsztaty odbyły się 28.06.2021 r.
4. Konsultacje społeczne projektu strategii (z kluczowymi interesariuszami) z użyciem wypracowanego formularza uwag. Proces został zamknięty do 30.09.2021 r.
5. **Spotkania Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa.** W zakresie Grupy Roboczej miały one formę regularnych cotygodniowych spotkań, a **współpraca** oparta została na podpisanym w grudniu 2020 roku **kontrakcie**. Warto zaznaczyć, iż w cotygodniowych spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.
6. Pierwsza wersja strategii tj. na dzień 16.09.2021 została wysłana drogą elektroniczną do liderów z terenu partnerstwa oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Ostateczna wersja Strategii Terytorialnej dla Partnerstwa wraz z naniesionymi uwagami interesariuszy została przyjęta przez Radę Partnerstwa w dniu 23 września 2021 roku.
7. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 Strategia powinna zostać poddana uzgodnieniom i zaopiniowana przez organ partnerów społeczno-gospodarczych. Strategia terytorialna wraz z listą projektów została poddana konsultacjom i ocenie dokonanej przez powołaną uchwałą Rady stowarzyszenia Komisję partnerów społeczno-gospodarczych, która została wyłoniona i ukonstytuowała się. W dniu 22.11.2023 r. podczas spotkania z Komisją został jej przedstawiony projekt Strategii wraz z listą przedsięwzięć priorytetowych oraz omówione zostały procedury opiniowania Strategii przez Instytucję Zarządzającą. Omówione zostały także przedsięwzięcia priorytetowe i działania przewidziane do realizacji w poszczególnych gminach. Przekazana została informacja o trwających pracach uszczegóławiających karty działań i integrację przedsięwzięć. Komisja nie zgłosiła uwag do strategii i list przedsięwzięć priorytetowych i warunkowych.

8. **Konsultacje społeczne „Strategii terytorialnej” dla Partnerstwa: Sieć współpracy zarządzania strategicznego gmin na rzecz kompleksowego rozwoju powiatu wałęckiego** zainicjowane zostały Uchwałą nr 1 /2025 Zarządu Stowarzyszenia na Rzecz Wsparcia Rozwoju Gmin Powiatu Wałęckiego z dnia 10.01.2025 r. w sprawie określenia trybu konsultacji Strategii Terytorialnej.
- Konsultacje prowadzone były przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gmin Powiatu Wałęckiego współdziałające z samorządami gmin i powiatem wałęckim w dniach od 15.01.2025 r. do 05.02.2025 r.
- Na stronach internetowych BIP wszystkich gmin i powiatu przekazywane były informacje o konsultacjach. Prowadzono je w formie ankiet – formularzy wnioskowych – upowszechnianych i zbieranych drogą elektroniczną, ankiet w formie papierowej rozpowszechnianych i możliwych do złożenia w urzędach gmin i w starostwie oraz w biurze Stowarzyszenia. Wypełnione ankiety – formularze wnioskowe można było także wysłać drogą pocztową na adres biura stowarzyszenia. W dniu 14.06.2024 w ramach konsultacji zorganizowane zostały również otwarte spotkania konsultacyjne z mieszkańcami gmin Mirosławiec i Tuczno.
- Do dnia r. do godz. 15.00** wpłynął jeden formalny wniosek dotyczący zmian i uzupełnień treści Strategii terytorialnej.
- Wniosek ten został pozytywnie zaopiniowany przez **Zarząd Stowarzyszenia uchwałą nr ... w dniu** . Tekst zaproponowanych zmian z niewielkimi stylistycznymi poprawkami, został zaakceptowany do włączenia do Strategii.
9. W dniu r. podczas spotkania z Komisją partnerów społeczno-gospodarczych został jej przedstawiony projekt Strategii terytorialnej uwzględniający zmiany wynikające z uwag Instytucji Zarządzającej do tekstu Strategii oraz będące wynikiem przeprowadzonych konsultacji społecznych. Przekazana została informacja o zakończonych konsultacjach i trwającym procesie opiniowania dokumentów towarzyszących Strategii.
- Komisja

6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji i oceny jej efektów

Zaangażowanie Interesariuszy we wdrażanie i ocenę efektów Strategii jest kluczowym warunkiem jej sukcesu. Na tym etapie realizacji Strategii szczególnie ważna jest także współpraca międzysamorządowa i międzysektorowa. Generalnie proces ten będzie się odbywał w dwóch wymiarach. Prezentuje to poniższa ryc. 10.

Ryc. 10. Poziomy realizacji i oceny efektów strategii

Źródło: opracowanie ZMP

Planowane jest także uruchomienie cyklicznych spotkań między Zarządem Stowarzyszenia/Biurem Stowarzyszenia a interesariuszami z wykorzystaniem mediów elektronicznych (np. e-biuletyn, e-ankiety, czaty z decydentami) oraz spotkań bezpośrednich, np. w formie mobilnych debat obywatelskich. Istotną rolę w tym procesie odgrywa również Komisja Partnerów Społeczno-gospodarczych.

Inne sposoby angażowania Interesariuszy w bieżącą realizację, a także ocenę postępu wdrażania strategii mogą polegać na uruchomieniu:

- systemu zbierania, selekcji i wsparcia realizacji wartościowych przedsięwzięć lokalnych wzmacniających efekty realizacji projektów strategicznych (np. partnerski budżet obywatelski);
- mechanizmów przekazywania ogółowi interesariuszy informacji o trwałości podjętych działań oraz ich synergii, zarówno w wymiarze terytorialnym, jak i instytucjonalnym;
- regularnego zbierania opinii mieszkańców, co do efektów prowadzonych działań;
- cyklicznego badania na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze Partnerstwa;
- debaty z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań oraz w celu zdiagnozowania problemów i konfliktów jako podstawa rekomendacji do aktualizacji strategii;

- opracowania „Dobrych Praktyk” jako punktu wyjścia do dzielenia się wiedzą z innymi Partnerstwami.

Dla poszerzenia dialogu nt. stojących przed Partnerstwem wyzwań i dla nadania im wymiaru ponadlokalnego, a nawet ponadregionalnego, warto podjąć się organizacji cyklicznych spotkań w formie np. Kongresu, który mógłby gromadzić szerokie grono mieszkańców oraz przedstawicieli instytucji i organizacji publicznych, społecznych i prywatnych. Taki kongres powinien stanowić szeroką płaszczyznę do dyskusji na temat aktualnej sytuacji i uwarunkowań społeczno-gospodarczych, a także pożądanых kierunków zmian. Tym samym powinien on pełnić rolę jednego z weryfikatorów postępu realizacji celów strategii. Formuła kongresu powinna być poszerzona o możliwość promocji np. lokalnych przedsiębiorców, produktów oraz oferty turystycznej.

7. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych przedsięwzięć priorytetowych

Realizacja Strategii będzie finansowana przede wszystkim z **Programu „Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027” (FEPZ) w kwocie globalnej 1,611 mld EUR, w tym EFRR: 1 207 295 447 EUR i EFS+: 403 913 949 EUR**

Zgodnie z decyzją Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego obszar Partnerstwa został objęty instrumentem terytorialnym, tj. Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi (ZIT).

Kwota całkowitej alokacji na wszystkie Zachodniopomorskie ZIT-y wyniosła 300 mln euro, z tego **dla Partnerstwa 10,8 mln EUR.**

Spis rysunków

Ryc. 1.	Położenie obszaru Partnerstwa.....	12
Ryc. 2.	Szkielet układu komunikacyjnego obszaru Partnerstwa.....	15
Ryc. 3.	Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa – obszary rozwoju w wymiarze społeczno-ekonomicznym – porównanie roku 2019 do 2015 oraz roku 2022 do 2018.....	18
Ryc. 4.	Wskaźnik domknięcia rynku pracy (efektywność dojazdów do pracy).....	26
Ryc. 5.	Baza ekonomiczna miast województw zachodniopomorskiego i jej dywersyfikacja w relacji do wielkości ośrodków.....	28
Ryc. 6.	Kartogram – bilans popytu i podaży usług na terenie Partnerstwa.....	29
Ryc. 6.	Drzewo problemów.....	33
Ryc. 7.	Proces działań partycypacyjnych w Partnerstwie	88
Ryc.8.	Elementy skutecznego włączania społeczności	89
Ryc. 9.	Zestawienie technik w procesie partycypacji.....	90
Ryc. 10.	Poziomy realizacji i oceny efektów strategii.....	94

Spis tabel

Tabela 1.	Powierzchnia, liczba mieszkańców i gęstość zaludnienia gmin wchodzących w skład Partnerstwa.....	13
Tabela 3.	Partnerstwo – obszary problemowe w wymiarach	17
Tabela 4.	Matryca zasobów i produktów na obszarze Partnerstwa.....	31
Tabela 5.	Matryca kluczowych wyzwań oraz kierunków strategicznej interwencji i współpracy dla Partnerstwa.....	35
Tabela 6.	Cele strategiczne Partnerstwa	37
Tabela 7.	Definicja i opis celu strategicznego nr 1.....	37
Tabela 8.	Definicja i opis celu strategicznego nr 2.....	40
Tabela 9.	Cele dla projektów strategicznych i przedsięwzięć priorytetowych	43
Tabela 10.	Lista przedsięwzięć priorytetowych - przedsięwzięcia podstawowe.....	45
Tabela 12.	Współpraca z innymi JST – wyciąg z dokumentów strategicznych Partnerów	57
Tabela 13.	Model struktury organizacyjnej stowarzyszenia zarządzającego strategią Partnerstwa	60
Tabela 14.	Tabela wskaźników rezultatu produktu i rezultatu przedsięwzięć priorytetowych.....	67
Tabela 15.	Schemat monitoringu w strukturze organizacyjnej stowarzyszenia.....	83

